Den uforbederlige bibliotekar
Niels Jensen

Skanning / foto af tekst.

https://uforbederlig.dk

Udarbejdet af Niels Jensen

DA CAPO!

THEATERKALENDER 1888—89,

REDIGERET

AF

ELITH REUMERT.

MED ILLUSTRATIONER AF ALFRED SCHMIDT.

KJØBENHAVN.

LYBECKER & MEYERS FORLAG.

Trykt hos J. Jørgensen & Co., (M. A. Hannover).

1888.

INDHOLD.

	Side.
»Da capo!« Indledningsdigt af Erik Bøgh	3
»Humoristisk Kalender« af Elith Reumert og Alfred Schmidt	5
»Et Brev med en Kusk i« af Viggo Lindstrøm	11
«Du retter tidt dit Øjepar« Musik af Peter Schram til Text af Holger Drachmann	24
»Min Debut i det kgl. Theater« af Alb. Andresen	28
Et Digt fra 1859 af Agnes Lange	49
»En Stump tysk Theaterliv« af Charles Schwanenflügel . . .	50
»Et Par Ord til Erindring om Carl Wulff« af Elith Reumert .	63
»Fruen i Huset« af Herman Bang	76
»Lidt fra en gammel Mappe«. Theater-Minder ved Otto Zinck .	84
»Hos Høedt.« En Theatererindring af Benj. Pedersen	88
Dansk Theaterkunst i 1887—1888 af Arthur Aumont	95

DA CAPO!

»Da capo!« er et Trylleord,
Der knapt kan oversættes.
Paa Scenen er dets Magt saa stor,
At hverken Soli eller Chor,
Naar det har lydt, vil føle Spor
Af Fare for at trættes:
Da vokser straks Sopranens Røst
Og Bassens Klang-Kaliber,
Den gæve Baryton faar Lyst
Med Stormens Brag at prøve Dyst,
Og selv med Dolken i sit Bryst
Sit C Tenoren kniber.

Og da bag Rampen alle smaa
Og store Aander kender
Til Ordets Magt, vil De forstaa,
at man en Gang har prøvet paa,
Hvad det som Titel kan formaa
Til Held for en Kalender.
Her er dets Mening altsaa den:
Behag til fælles Bedste,
Naar et Aarstid er gaaet hen,
At gøre Købet „om igen!" —
Dog ej med denne Aargang men —
Naturligvis med næste.

Erik Bøgh.

Vi mindes engang at have læst en Bog, der hed: »Hvorledes Dagen gaar for lille Lise.« Den har givet os Ideen til efterfølgende Kalender, der i Billeder og Vers vil fortælle om: **»Hvorledes Aaret gaar for en lille Skuespiller«.**

Elith Reumert. *Alfred Schmidt.*

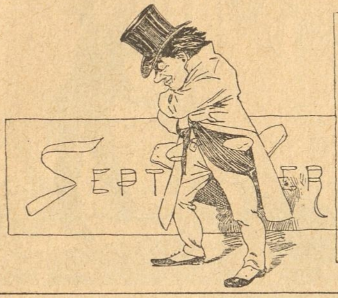

Saisonen begynder.

Sommeren svandt, —
Han mangler Kontant,
Og et skjønt Perspektiv ud sig
folder:
Ni Maaneder Vinter,
Avisernes Finter
Og en Bunke af daarlige Roller!

OKTOBER

Rollelæsning.

Paa Gaden skraaler
en Mand
Med Sand —
Og i Vuggen Purken,
Og imens maa han
lære Skurken!

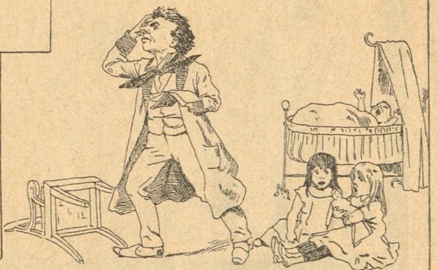

November

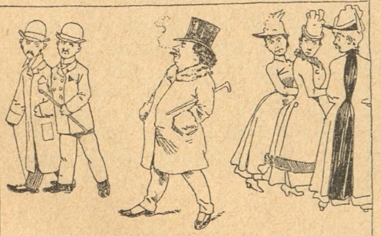

»Den 1ste!!«

Hil være Dig, herlige Gage-
dag!
At sørge nu maa blive en
Sag,
Der ene passer for Taaben!
For ham ligger Verden
aaben!

Skuespiller-
Marked.

Til Armen gjør ondt,
Dreier han Tombolahjulet
rundt
Med Gevinster og Nitter.
Histhenne titter
Frem fra det Fjerne en yndig
Kvinde, —
Gid hun maatte vinde!

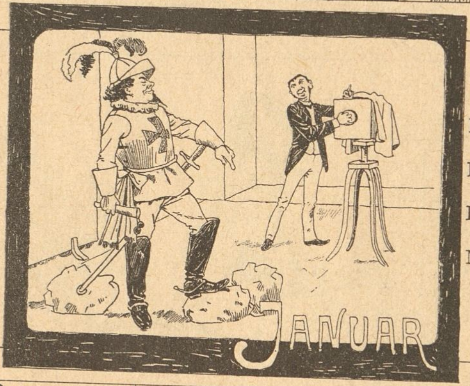

Hos Photographen.

Han blev skjældt ud i
samtlige Blade,
Han »passede ikke i
Panser og Plade«.
Enhver, der nu ser paa
Billedet blot,
Maa indrømme, Panse-
ret klæ'r ham dog
godt!

Paa
Paaklædningsværelset.

Han ruster sig ud
I fejreste Skrud
Med Stub, med Pudder
og Sminke;
Og, stolt som en Gud,
Han snart stander prud
Paa Scenen, hvor Seirene
vinke!

MARTS.

Benefice.

I Blomsterhavet
Han staar begravet!
Han erkender villigt at
være begavet, —
Men paa d e n Ovation
var han ikke belavet!

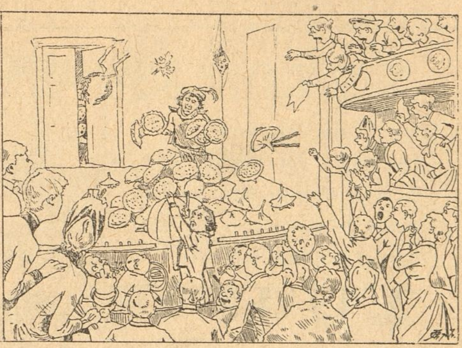

APRIL

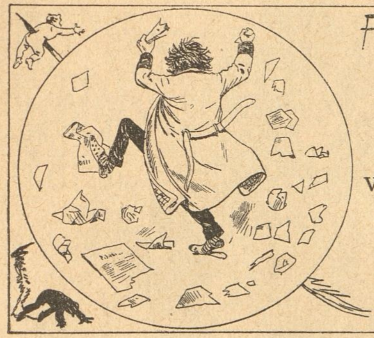

Denne Presse!

Dette nedrige Blad
med sin kritiske Rad
Vil han sværge sit evigste, glødende
Had!
Denne Kritiker m a a skaffes væk!
Spiddes paa Penne og druknes i
Blæk!

MAJ

Foraarsfornemmelser.

Han var falden i
Dvale, —
Nu kribler det i Blo-
det!
Han maa ud for at
male,
Ellers mister han Mo-
det!

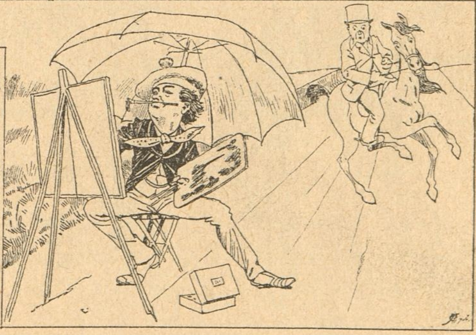

JUNI

Paa Tournéen.

Ham lokker Provindsernes Guld-
mønt.
Hvad om mildt sig Skjæbnen for-
barmed'!?
Men i Provindserne er det med
Guld tyndt, —
Og han retournerer forarmet!

JULI

Landliggeri.

Standset er Sorgen og
Klagen, —
Nu bygger han i det
Fri.
Han bærer Fuldskjæg
om Hagen
Og lever af Fiskeri!

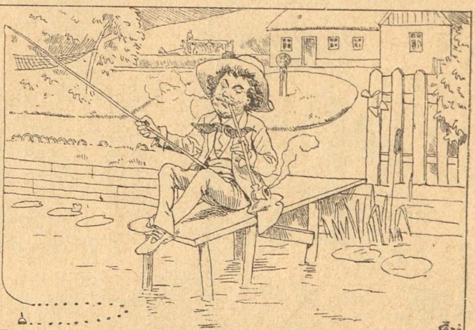

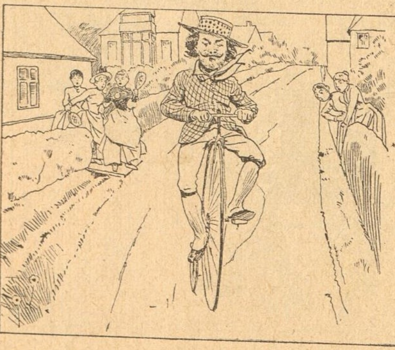

AUGUST

De sidste Krampetrækninger.

Nyd Sommeren! Snart er den
omme,
Og Ferien ganger paa Held!
For den sidste Mønt i sin
Lomme
Gjør han de sidste Spræl!
Paa Bycicle ser man ham age
Bort fra hver Tanke om
Vinterens Dage!

Et Brev med en Kusk i.

Nørregade den 12. Oktober 1888.

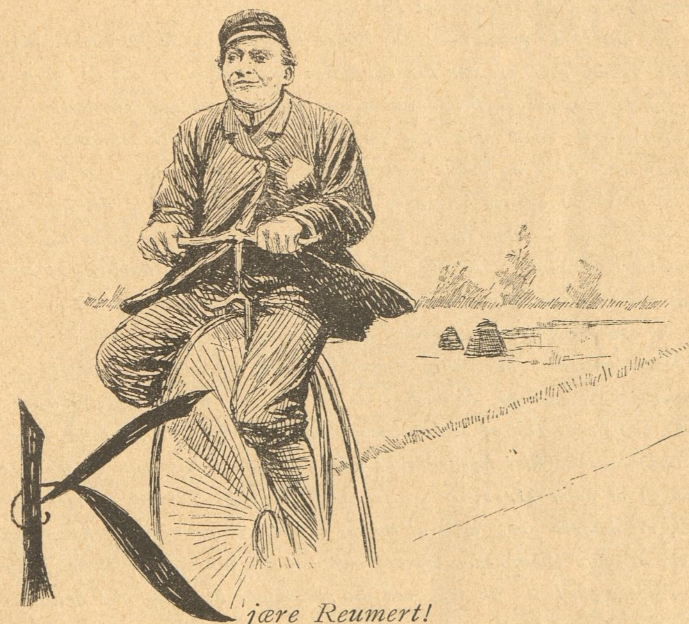

Kjære Reumert!

Maa jeg nu ikke snart være fri — for Dit Renderi? Her er Du kommet to Morgener i Træk Klokken 7 og har vækket ikke alene mig og min Familie men hele Huset ved at ringe saaledes paa min Dørklokke, at jeg har haft en Udgift til Smeden paa — naa, ja, jeg behøver vel ikke at gjøre Dig Regnskab for mit Regnskab, — men jeg finder det nu

alligevel høist — lad mig sige — usømmeligt, at Du saaledes render — eller rettere sagt ringer mig paa Dørene, fordi jeg en Gang i et letsindigt Øieblik har — ikke lovet, for det har jeg ikke, — men saadan halvvejs aabnet Dig Udsigt til, at jeg maaske en Gang i Fremtiden, naar Din Kalender eller Almanak, eller hvad det nu er for en Almanak-Kalender, som Du har med at gjøre — om Forladelse som Du redigerer — aa Gud hjælpe mig! — holder 25 Aars Jubilæum eller saadan noget lignende, — muligen — hvis jeg til den Tid skulde leve — og kunde skrive — da at skrive — lad mig sige — et Par Ord.

Jeg husker det tydeligt —: Det var en yndig, smilende Julieftermiddag — eller rettere sagt, det var nederdrægtigt lummert — se det er nu vist ikke ganske passende at bruge saadan et plat Udtryk som »lummert« og »nederdrægtigt«, naar man skal skrive til saadan en fin Almanak eller Kalender eller hvad nu denne hersens »Da capo« er for en, — se nu kom jeg til at skrive »denne hersens«, det kan heller ikke gaa; det kan jeg saa godt forstaa — men Herre Gud! — jeg har jo aldrig givet mig ud for at være Skribent, — og jeg vil forresten heller ikke have noget med det at gjøre — foreløbig, — men nu kan Du sige, hvad Du vil — det var en nederdrægtig lummervarm Eftermiddag, da jeg, efter at have tilbagelagt omtrent 4 Mil i utrolig kort Tid, kom ridende til Dit hyggelige Sommerbo — Sletten pr. Humlebæk — og Du da, under Gjæstfrihedens Maske, benyttende Dig af den sveddryppende og tørganede Tilstand, hvori mit anstrængende Ridt havde bragt mig — at jeg ikke som Andre har Raad til at holde Hest, er et for mig sørgeligt Faktum — men jeg synes, det klinger godt, dette at komme »ridende«, og derfor behøver jeg jo ikke at gjøre Almenheden bekendt med, at det kun var en Bycicle, jeg kom ridende paa! — fik mig ved det speilblanke Sund og det brusende Sodavand — man kunde ogsaa sige det brusende Sund og det speilklare Sodavand! — i Forbindelse med en bedaarende flerstjernet Cognac til at afgive — nej, ikke afgive — men, som sagt, halvvejs at aabne Dig Udsigt til, at jeg en Gang, naar o. s. v. — — og det benytter Du Dig nu af. Synes Du, at det er saadan ganske pænt? Maa jeg spørge Dig, hvad skulde jeg skrive om nu? — Ja, jeg kunde jo skrive en »liden

Opsats«, som Nordmændene siger, om »et Besøg hos Reumert«, men det optog Du ikke, for jeg vilde heri skaanselsløst afmale Din Underfundighed — men forresten ogsaa lade Din Gjæstfrihed, og Din i Hverdagslivet saa bramfri — er det ikke saadan det hedder? — Optræden vederfares Retfærdighed; jeg kunde ogsaa skrive om et Besøg i »Theâtre français« og sige min Mening uforbeholdent om, hvad jeg synes om fransk dramatisk Kunst i Almindelighed og »Theâtre français« i Særdeleshed, — men det har jeg jo ingen Autoritet til — og jeg frygter for, at det vilde gaa mig hos Dine ærede Læsere, som hos nogle af vore højstærede Colleger, der en Aften ifjor i Tivoli spurgte mig om mine Indtryk af fransk Comedie, og da jeg saa paa en stille, bramfri — er det ikke saadan det hedder? — Maade, fremsatte som min ringe Mening, at jeg med al Anerkjendelse af det meget udmærkede, jeg havde set, syntes at vi havde gjennemgaaende ligesaa gode Skuespillere herhjemme i det lille Danmark, som de har nede i det store Frankrig, gjennemheglede mig meget grundigt, og betydede mig, at enten havde jeg ikke set noget, eller ogsaa havde jeg ingen Forstand paa det, jeg havde set. Til min Retfærdiggjørelse maa jeg dog tilføje, at ingen af dem havde selv nogensinde set Comedie i Paris. — Nej, man skal tage sig iagt for, saadan ganske ligefrem at sige, hvad man mener, navnlig om Skuespillere, selv om de er udenlandske. — Jeg kunde nu forresten skrive om meget — hvis jeg vilde! — det vil sige, hvis jeg kunde! — Foreløbig kan jeg ikke —, Du kommer til at vente, til jeg bliver færdig med det forholdsvis betydelige Værk, som jeg har tænkt at ville udgive under Titelen: »Kan Skuespillere betragtes som almindelige Mennesker?«, og hvori jeg agter at nedlægge en Masse Studier, Arbejde og Erfaring og en gyselig Bunke Iagttagelser, men det vil naturligvis tage en Del Tid, maaske en halv Snes Aar, maaske en Snes, — maaske jeg aldrig faar begyndt paa det —, men, som sagt, foreløbig maa Du vente! — Jeg vil ikke have noget med det Hele at gjøre

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Ved at søge i min Skrivebordskuffe fandt jeg vedlagte Skitse-Ubetydelighed

— som jeg nedskrev for et Aars Tid siden, for min egen Mund, nemlig for at bruge den til et Oplæsningsnummer —, kan Du bruge den til Din Kalender, saa værsgod! Lad os kalde den:

Min Kusk.

Det er et Par Aar siden, at jeg læste i en kjøbenhavnsk Avis, at en udmærket Sommerlejlighed var tilleje paa »Birkehøj« pr. Frederiksborg, kun $^3/_4$ Times Vej fra Byen. Jeg følte mig fristet ved Tanken om at tilbringe en Ferie i den smukke Frederiksborg-Egn og tog med min Hustru en Dag med Toget til Hillerød. Mine geografiske Kundskaber strakte sig ikke saa vidt, at jeg vidste hvor »Birkehøj« laa, og den Formel »$^3/_4$ Times Vej fra Byen«, var just ikke videre udtømmende, da det jo kom an paa, om Vejens Tilbagelæggelse i de $^3/_4$ Time skulde ske pr. Ben, pr. Vogn eller pr. Jernbane. Mit første Spørgsmaal til en af den brave By Hillerøds vordende Borgere — en halvvoxeu Dreng — var derfor, om han vidste hvor »Birkehøj« var, men det vidste han ikke; jeg gjentog mit Spørgsmaal til flere baade halv- og helvoxne Borgere, men med samme Resultat. Vi gik imidlertid ad Vejen op til Byen forbi den Række af Vogne, Omnibusser og andre Befordringsmidler, som, ventende den Sværm af

Turister, der forhaabenlig vilde komme og bese Slottet og Omegnen og Hillerøds andre Herligheder, holdt et langt Stykke op ad Vejen, og jeg var næsten svimmel af, paa hele denne lange Parademarsch at gaa og ryste paa Hovedet som Svar paa alle de venlige Forespørgsler om »Herren vilde til Slottet« om »Herskabet ikke vilde kjøre«, eller om vi ikke vilde »sidde op«, da jeg pludselig ved en af de sidste Vogne i Rækken blev ligefrem stoppet af en lille firskaaren, ældre Mandsperson, som med en bred, sjællandsk Jargon, og en høj, næsten skingrende Stemme spurgte: Hvuor ska' Herren hæn? — Da han ikke satte Spørgsmaalet i Forbindelse med nogen som helst Hentydning paa sit Kjøretøj, — thi at han var Kusk eller Vognejer, kunde jeg se paa en Slags lang Pind med et Stykke Hyssing, som han holdt i Haanden, og som jeg formodede skulde forestille en Pisk — og da jeg syntes at have en Fornemmelse af, at han maatte være gammel-kjendt paa Egnen, tog jeg ikke i Betænkning at svare: Jeg skal til »Birkehøj«, vil De ikke være saa god at sige mig hvad Vej — — —«. »Te Berkehøj! — væssego ded æ denne Vei« — og med det samme løb han hen til sin lille, tosædede Jagtvogn og stillede sig i en Slags Attitude, idet han med den venstre Haand pegede paa Trinet og med den højre førte sin Hue og sin »Pisk« lige ned til Jorden og blev staaende i denne Stilling som et Marmorbillede i omtrent et halvt Minut, indtil jeg raabte: »De kan spare Dem Ulejligheden, for vi vil ikke kjøre, men sig mig blot, ved De hvor »Birkehøj« ligger?«

»Om jæ ve'« — gjentog han — »hvuor Berkehøj lægger — den æ gou — jæ ha gaat i Skole i Tulstrup, min Herre — ja de æ sku sandt!«

Da Stedets Beliggenhed just ikke blev mig klarere ved denne Forsikring, tænkte jeg, at det var bedst foreløbig at naa op til Byen, men jeg blev igjen standset af Mandslingen, idet han sagde: »For sex Krovner kjører jæ Dom lige grangivelig te Berkehøj — væsgov sit op — ded æ sku' sandt!« Ja men — indvendte jeg — vi kan saa godt gaa det Stykke Vej, naar blot vi véd Vejen, det er jo ikke saa langt, vel? »Langt — naa... næ... — Langt ded eret just inte — der er inte over to Mil — ja ded æ sku' sandt — mæn Di ve dan'te la den lille Dame gaa ded Støkke Vej — ded kan Di sgu'nte — det er bestemt.« — Aa, det kunde vi vel nok, men vil De have tre Kroner for at kjøre os derned, saa kommer vi jo dog lidt hurtigere afsted paa den Maade. — »Trei Krovner! — gjentog han med en temmelig fornærmet Mine — Nej, min Herre, før sku' jæ æde min Hest og Seletøjet med, før vi kjører for den Pris.« — Skjøndt jeg nødig vilde udsætte Manden for Følgerne af Nydelsen af denne temmelig tunge Diner, fastholdt jeg dog mit Bud paa de »Trei Krovner«, idet jeg tilføjede, at det vilde jeg give, eller ogsaa vilde jeg gaa, selv om det var tre Mil, og dermed begav vi os videre. — »Ska vi sige fire en hal, goe Herre?« — raabte han efter mig. Det var en underlig Betaling, — saa er dog tre Kroner mere lige Penge. — »Fire da, det er lige to Daler i gamle

Penge, og det er sgu Vejen ærlig værd, min Herre!« — — »Jeg har sagt tre — og dermed Basta! —

Manden blev staaende helt forbløffet ved denne økonomiske Fasthed; men vi vare næppe komne tyve Skridt videre, — før han kom kjørende i fuldt Firspring og med et mislykket Forsøg paa at slaa et Knald med »Pinden« holdt Hesten an, og med det mest glædestraalende Ansigt af Verden udbrød: »Væsartig min Herre-Dame, sit op — den goer for di trei!« Vi kom paa Vognen og rullede afsted i et skarpt Trav. — Jeg fik nu Lejlighed til nærmere at betragte denne sære, gemytlige, gamle Fyr. Han var en fuldblods Type paa en rigtig nordsjællandsk Bonde af Kulsvierracen; dette halvt sejge, lidt dumme, men dog mest fiffige og svedne Fysiognomi kjendte jeg her igjen — skjøndt i en ældre Generations Skikkelse — fra min Soldatertid, hvor jeg »laa sammen«, som det populært hedder, med Bønder fra Kulsvieregnen; jeg vidste fra den Tid, hvordan den Slags Folk skulde tages, og det maa vel have været Grunden til, at vi, den Gamle og jeg, førend vi havde kjørt ret langt, blev helt fortrolige med hinanden. — Han var en lille, undersætsig, bredskuldret Fyr, med et Ansigt saa rødbrunt og vejrbidt som nogen Skippers; Haaret var graat, og jeg antog ham strax for at være godt tredsindstyve Aar; men i de blaa, plirrende Øjne lyste en Livlighed og et Humør, som mangen blegsotig, kjøbenhavnsk Yngling vilde have misundt ham. — »De er vel fra Køvenhavn?« — begyndte han, idet han med et forstaaende

Blik betydede mig, at nu behøvede vi ikke at tale forretningsmæssigt om Tingen. Da jeg havde bekræftet hans Formodning, sagde han: »Naa ja, det ka jæ forstaa, — ja her kommer jo saa mange af disse hersens rejsendes Tornistre eller Taariste, baade Engelskmænd og Bornholmere og Tydskere og Fanden og hans Oldemor — men jæ æ sæl saadan hal Køvenhavner, ja det er sgu sandt — for jæ har kjørt Fragtmand i 27 Aar, min Far — træffes i »Solen« hver Onsdag og Lørdag, Indlevering fra 4 til 6 — det var mit Paagram, ja det var en gemytlig Tid, — ka De høre jæ ha vaat mæ? — ja det æ sgu sandt, — gid Fanen hade alle Jærnebaner!«

Efter dette, efter min Mening, højst ukristelige Ønske, spurgte jeg, om han kunde give mig nogle Oplysninger om »Birkehøj». »Berkehøj, min Herre — Gud Fader bevares — jæ har gaat i Skole i Thulstrup i syv Aar — det er sgu sandt! — saa De ka tro, jæ kender den Gaard, ded er nær vi nu kommer gjennem Agerup, saa er der grangivelig ikke længere fra Thulstrup til »Berkehøj« end der er fra — ja, lad mig sige, der er ikke længere saa, end fra Sveiby til Thulstrup, — men Hermansen er død!« — Hvad for en Hermansen?« »Ih Hermansen, har De inte kjendt ham? Jo, det var jo ham, der havde Gaarden til for haltredjeAar siden, men saa døde han, og saa ku han jo inte ha'en længere, — nu æ der en Graaserer fra Køvenhavn, som har kjøbt den, og det æ sgu forresten en meget flink Mand.«

Ja, jeg kender hverken den ene eller den anden Ejer; jeg er taget herned, fordi jeg maaske vil bo hernede i Sommer. — »Naa saa De vil bo paa »Berkehøj« — ja . . . det er sgu go' Jord — Hundrede Tyve Tønder Land, min Far, — saa der er Plads til at vende, — men De ka' ellers bande paa, at denne Vej har jæ gaat mange Gange — for jeg har gaat i Skole i Thulstrup i 7 Aar — Skolelæreren hed Danielsen, de vaa en reitig flink Mand — det er sgu sandt — ja, det var ogsaa en gemytlig Tid!«

Jeg troede ikke, at de paa Landet behøvede saa lang Skoletid, og navnlig i Deres Ungdom, for det er jo dog nogle Aar siden? — »Ded er et! — Ded æ lige grangivelig — ja, lad mig se . . . det er 53 Aar siden, at jæ blev komfemeret, — næ men saadan med Skolelærdommen, — Danielsen var en reitig flink Mand — jæ troer jæ var 9 Gange i Skole i di 7 Aar, for man ha'de jo aasse andet a bestille den Gang, — men jæ takker ligegodt Vorherre for den Lærdom, jæ har faat!« —

Vi vare under denne Konversation komne langt forbi Byen og ud ad Landevejen, og for hver en Gaard, som vi nu kom forbi, fik jeg en historisk-topografisk Beskrivelse af samme. Der var ikke et Træ, ikke en Sten paa Vejen, som han ikke kunde fortælle noget om. — »Ka' Di sie den Gaard derovre?« — sagde han blandt andet — »Den kalder vi »Himmerige« — det er sgu sandt, — men her ligger en anden Gaard herovre bagved di Træer, Di kan

se der, — veed Di hvad den hedder? — Den hedder »Hælvede«! — Ja, det er sgu sandt. Det er ligesom i Køvenhavn — »Himmerige« og »Helvede« — ja, dem kender jæ godt — ded æ di tov Kaffestuer ved Rondetaarn — ka' Di høre jæ æ mæ paa'en, — men det er nu ligegodt sandt, derovre i »Helvede«, der er Velstand min Fa'r — Kresten Jakobsen han har sgu Skillingerne — men i »Himmerige«, der æ'en sgu sløj, — di æ saa fattige, saa det æ en rien Faabrydelse — men han løber sgu ogsaa en skjønne Dag fra'en a, det æ jæ vis paa — men saadan gaar'et — None di har'et — Andre di faar'et! — Ka De see den lille Knaldhytte der ovre ved Piletræerne? Det er En, der hedder Peter Johan, som boer der, — vi kalder han for Peter Mormon — han er reliøs, min Far, en reiti sledsk Rad, men han klarer den udmærket; han er Katelik eller Grundijaner eller saadan noget med de allersidste Dages Hellige, og de holder Møder og Aftenlæsning og alt saadan noget hos Jormoeren nede i »Koldsbæk« — men min Mening er nu alligevel, at han er en stor Spellekanter, og det gaar nok til en Tid, men saa blier den opdaget! — Se min Glæde her paa Jorden det er nu min Datters Søn, det er en lille Knægt paa sex Aar — jæ har dem begge to hjemme, Tøsen med, det vil sige min Datter, for hendes Mand det var rentudsagt en rigtig Svinepels, fin Fyr forresten, han var Makør ude paa Fredsbær et Sted, men det ku jo inte bli' te noget, for han havde Kjærester og alt saadan noget, og drak

det gjorde Bæstet osse, saa nu har jeg dem inde i Hillerød begge to, for naar det kniber, saa er det nu lige godt altid de Gamle, som maa klare den, — men De kan bande paa, at det er en Kærnegut, han æ kons sex Aar, men han æ sgu klogere, end jæ er; han kan baade læse ingenad og synge Viser, og forleden — det vaa den anden Dag — saa kløede han Gæstgiver Thomsens Dreng, — det ær en stor Lømmel, som er over ti Aar, og det vaa sgu riæle Klø, — naa se det faar han nu ellers inte Lov til, — men godt gjort var det nu illigevel! — — Der ska De se den Gaard der ved Bivejen; den har væt brændt a trei Gange lisom en Sild, — ja, det er sgu sandt, — det er nu eientlig en grienagtig Histaarie paa en vis Maade — der boede nemlig En der paa Gaarden, som hed Ole Larsen; men saa faar han isinde en skjønne Dag, ja, det er nu flere Aar siden, at svide Gaarden af, for han ha'de jo godt assereret, saa det vaa rent pr. Spekelasjon, naa han brænner'en a, og han faar Asseransjen ubetalt, ded va 8000 Kroner, — næ Daler — ded æ sgu reiti, ded vaa Daler — og han faar jo smurt en ny op igjen og tjente jo godt ved den Forretning; men saa er det hverken værre eller bedre, end at et Par Aar efter, saa blusser han den a' igjen, — naa, der blev jo en hel Del Vrævl, men di ku' sgu liegodt inte bevise ham over, at han hade gjort noget, og saa gik det jo aasse den Gang, med at han fik Asseransjen; men saa finder han Gu' hjælpe mæ paa a futte den a trede Gang, — jæ tror

nu det vaa bleven saadan en hel Sygdom hos ham; for det har jeg engang læst noget om i en Avis, — og saa blev den jo for tydelig, men om Forladelse — den brænder ej som drones skal, — da han logter Lonten, — saa gik han ligefrem ud og dronede sig i en Mærkelgrav. Ja saaden gaar'et -- hvad med Synden kommer med Sorgen bortgaar! Næ man ska sgu forsørge sig paa en ærlig Maade, det er nu min Mening! — Ja, ka' man brænde en Rejse-Tydsker a' for et Par Kroner, det er en anden Sag, — ja, De forstaar jo nok, hvad jeg mener -- saadan skrue Taksten lidt op, nær de vil kjøre ud a Gribsskov og see dem lidt om, — men sine Landsmænd og sig sæl skal man behandle haannet; for Ærlighed varer nu ligegodt længst! — Se saa, min Herre, nu er vi lige grangivelig ved »Berkehøj« — der har vi Gaarden, — der ka Di sæl se, det var slet inte saa langt!« — —

Da jeg havde betalt ham de tre Kroner og extra givet ham en god Drikkeskilling, rakte han mig sin brede, barkede Haand, idet han sagde: »Jæ takker for Herrens Venlighed, — ded glæder mæ altid at kjøre for en Køvenhavner, — jæ vil ønske Herskabet en glædelig og behagelig Fornøjelse!«

Derpaa svingede han sit lille Kjøretøj med en saadan Aplomb og Gravitet, som om det havde været en forgyldt Karet med Firspand, og idet han igjen forsøgte at slaa et Knald med »Pinden«, gjentog han: »Favel og Tak min Herre!« og tilføjede: »Jæ haaber inte Herren

har fortrudt Kjøreturen?« »Nej!« svarede jeg, »det har jeg ikke,« — og det havde jeg virkelig heller ikke. »Det er sgu sandt!«

Viggo Lindstrøm.

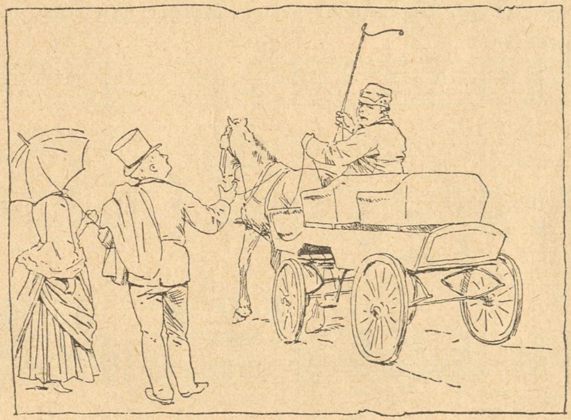

Du retter tidt dit Øiepar*).

Musik af **Peter Schram** til Text af **Holger Drachmann.**

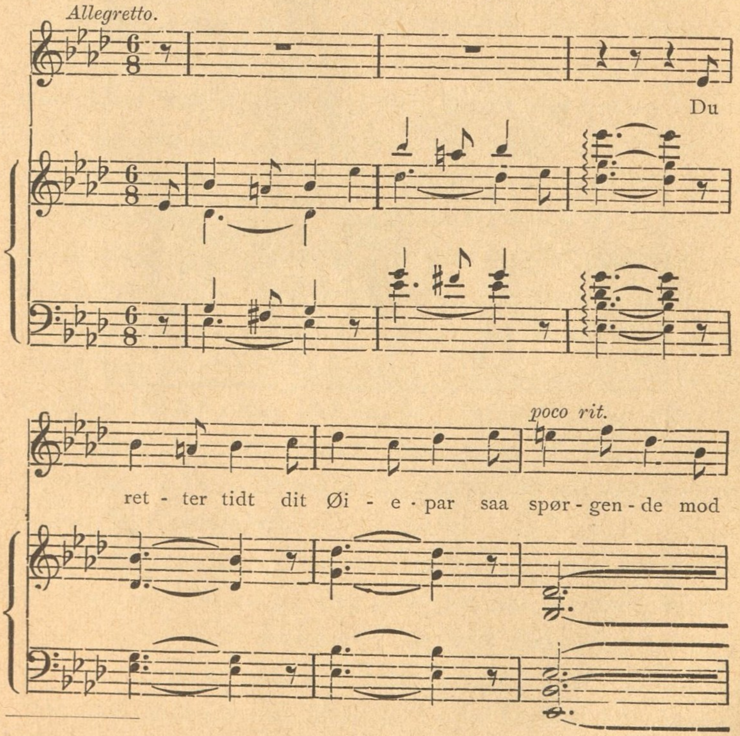

*) af Digtsamlingen »Ranker og Roser«.

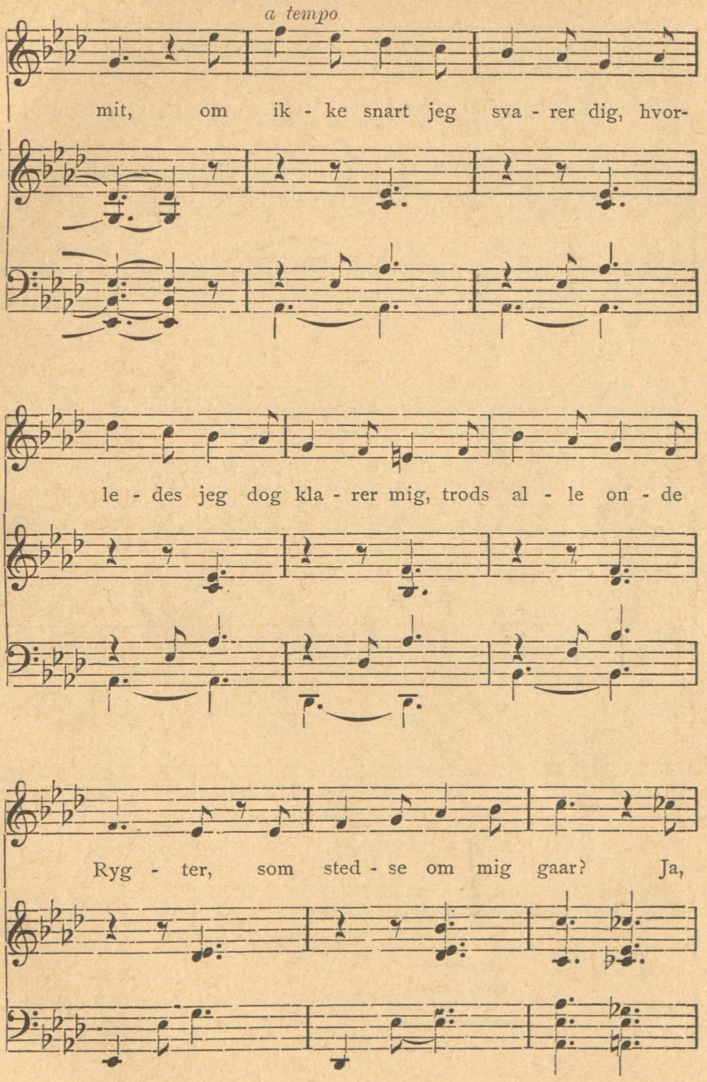
a tempo
mit, om ik - ke snart jeg sva - rer dig, hvor-
le - des jeg dog kla - rer mig, trods al - le on - de
Ryg - ter, som sted - se om mig gaar? Ja,

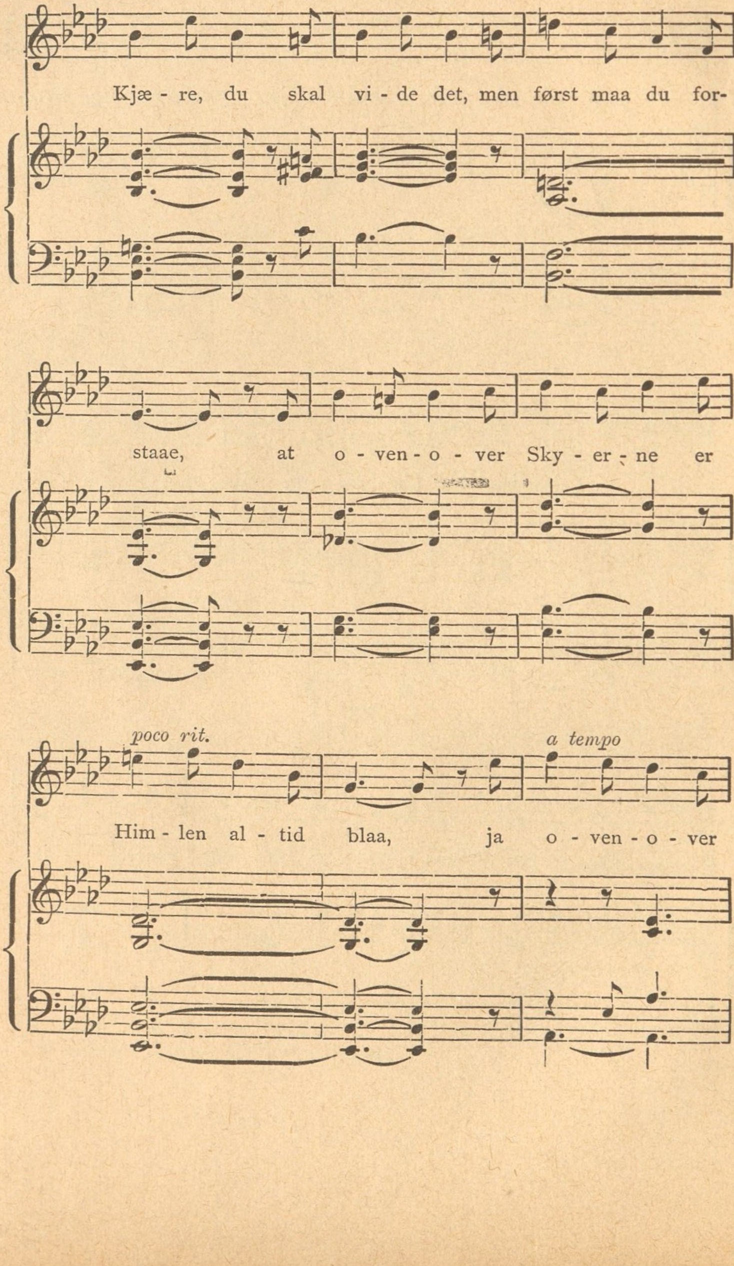
Kjæ - re, du skal vi - de det, men først maa du for-
staae, at o - ven - o - ver Sky - er - ne er
poco rit.
a tempo
Him - len al - tid blaa, ja o - ven - o - ver

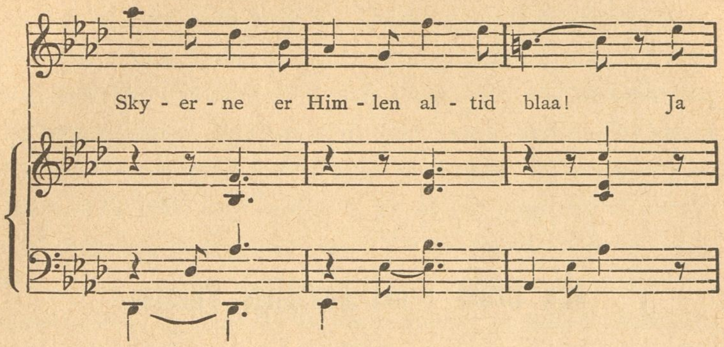
Sky - er - ne er Him - len al - tid blaa! Ja

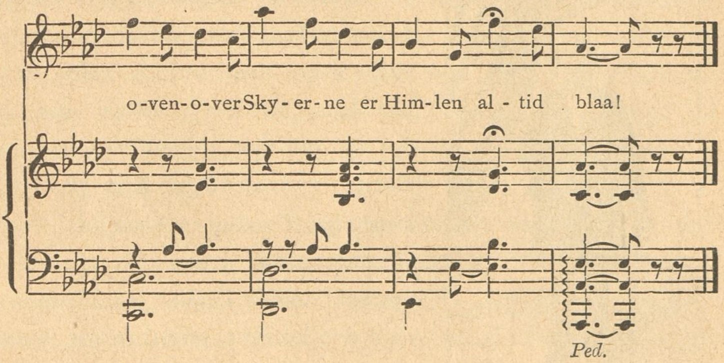
o-ven-o-ver Sky-er-ne er Him-len al - tid blaa!
Ped.

Min Debut i det kongelige Theater.

Theaterbudet Walsøe.

Naar jeg i Overskriften af denne Livserindring, dette Barndomsminde, eller hvad man nu vil kalde det, har brugt Ordet »Debut«, saa er det for saa vidt uberettiget, som jeg aldrig — i alt Fald ikke paa det kongelige Theater — har nydt Æren af nogensinde i mit Liv at være optraadt under Thalias ædle Banner, men dog korrekt, eftersom jeg, hvad der ikke falder i alle Dødeliges Lod, første Gang jeg betraadte Gudindens Helligdom, virkelig begyndte min Indtrædelse med at »optræde paa Brædderne« og ikke med paa sædvanlig Maade at tage Billet og sætte mig paa Tilskuerpladsen. Dette som Indledning, nu til Sagen.

Jeg befandt mig paa det Tidspunkt af min Udvikling, da der i Familiens Skjød — det laa i den lille kvadrerede

Firkant af Byen, ikke langt fra Theatret, der ved Gadenavnene: Hummer, Laxe, Dybens (Dybets?), Admiral o. s. v. minder om sin maritime Oprindelse — var stærk Tale om at sætte mig i Skole, eftersom Bedstemoder, der havde dyrket ABC'en og Begyndelsesgrundene i Skrivning med mig, erklærede, at nu kunde hun ikke lære mig nok, og at jeg begyndte at komme med næsvise Spørgsmaal, som for Exempel, hvorfor »neg« ikke sagde »nej«, siden »jeg« sagde det, som vi siger, at det siger, — og hvad der var værre endnu, ja næsten blasfemisk, en Dag havde forelagt hende det mærkelige Spørgsmaal, om Loths Hustru — hun havde nemlig ogsaa dyrket Bibelhistorie med mig — om Loths Hustru var en »Rappenskralde«, et Ord, som man mente, jeg maatte have hørt en af Tjenestepigerne der i Huset bruge om sin Madmoder, men som jeg endnu den Dag i Dag hverken ser mig i Stand til klart at derivere end sige definere.

Efteraaret var sat ind med Storm og Slud, og min stadige Legekammerat og Omgangsfælle, Valdemar, Søn af Bogbinderen, som havde Værksted i Stueetagen, havde i Forening med mig forlagt Tumlepladsen for vore daglige Idrætter fra Gaarden og Gaden til mine Forældres lune lille Dagligstue paa første Sal, hvor vi den Aftenstund, paa hvilken jeg nu lader Tæppet gaa op for min beskedne Livserindring, sad og legede med Tinsoldater ved det lille Barnebord henne i den hyggelige Krog ved Vinduet, der, skjønt hørende til Dagligstuen, dog betragtedes som et Slags Barnekammer og som mit særlige Territorium under de ublide Vejrforhold; det vil da sige, hvis jeg og min Kammerat ikke greb for-

styrrende ind i de Voxnes Underholdning i den øvrige Del af Værelset.

Astrallampen var tændt — Gasbelysningen var nemlig endnu ikke naaet til Danmarks Grænser, end sige ind i Landet, og Petroleumen slumrede blidt og unyttet i Jordens Skjød og drømte om sin lysende Fremtid. Fader læste højt i »Statstidenden«, saaledes kaldtes den Gang i daglig Tale »Berlingeren«, Moder sad og strikkede, og »Bedste« — Familieforkortelse for Bedstemoder — sad med sin Spinderok, indvendig grublende over »Rappenskralden«, frygtede jeg, ide hun af og til over Brillerne sendte et aarvaagent, nu og da advarende Blik til Valdemar og mig, naar vi i Tinsoldatkampens Hede hævede vore Røster over den lovbefalede Hviskens Høide, eller naar vi kom til at skrabe med Stolebenene og derved forstyrrede Fader og de andre i Nydelsen af »Statstidendens« tørre, men, som det lod til, for dem højst interessante Indhold.

»Jeg vil være Kong Valdemar, vil Du saa være Napoleon, som Du plejer van?« hviskede min Ven til mig, idet han tog sine Tropper ud af Æsken.

Vore Begreber om Verdens Heroer og Hærførere vare endnu meget begrænsede. Min Ven havde, rimeligvis paa Grund af, at Ingemanns »Valdemar Sejer« og Bournonvilles Ballet »Valdemar«, vare paa alles Læber den Gang, kaaret sin Navne, Kong Valdemar, uden nærmere at tænke paa, om det var den første eller den anden i Rækken, til sin Krigsøverste, eller rettere identificerede sig med ham, og jeg havde paa samme Maade valgt Napoleon, hvis Navn ligeledes

jævnlig var paa Omtale i Familien, efter at jeg forgjæves havde foreslaaet nogle af mine Helte fra Bibelhistorien, som Goliath og Samson, idet min Ven havde afvist dem med det mindre smagfulde Udtryk »Jødetampe«, et Ord, der heldigvis ikke var kommet »Bedste« for Øre.

Forslaget om Hærførerne vedtoges, Tropperne bleve opstillede, og Kampen mellem Valdemar og Napoleon tog sin Begyndelse, idet min Ven ædelmodig gav Løsenet med et:

»Du kan faa Lov til at stritte først, Kejser Napoleon!« thi under Kampen benævnede vi stadig hinanden gjensidig efter de Helte, vi repræsenterede.

Nu fløj Papirskuglerne regelmæssig fra begge Sider, en for en, »uden Lumskeri«, i alt Fald i Begyndelsen, før Kampens Lue var tændt i vore respektive Hjærter, og der hørtes ingen anden Lyd i Værelset, end Faders læsende Røst og den svage Klirren af de faldende Tinsoldater. Men alt som de stridendes Rækker tyndedes, blussede Kampiveren op, den aftalte ærlige Regelmæssighed ved Fyringen overtraadtes, og der undslap endog min Ven et altfor lydeligt Udraab:

»Nu skal du faa Mul, Napoleon!«

»Nej, det skal du faa, Valdemar!«

»Bedste« slap Traaden ved Rokken og skjød Brillerne op over Panden, et ubedrageligt Tegn paa, at hun stod i Begreb med som intervenerende Stormagt at gjøre en brat Ende paa Kampen og maaske tvinge Kejser Napoleon til at forføje sig til sin Visselulle, da der til vor store Glæde og Lettelse lød en velkjendt Banken paa Døren, nemlig to raske Dobbeltslag: tik, tak! — tik, tak! ganske som de, der i

tidligere Tid lød inde bag Scenen i det kongelige Theater, før Tæppet gik op, og ind traadte Familiens gode Ven og Bekjendt og min specielle Velynder og Beskytter, Walsøe!

Hvis nogen paa dette Stadium af min Tilværelse havde spurgt mig om, hvem Walsøe var, saa tror jeg nok, at jeg uden at betænke mig havde svaret, at det var ham, som ejede det kongelige Theater; naar Spørgsmaalet nu forelægges mig, maa jeg derimod simpelt hen oplyse om, at han var Bud ved bemeldte Helligdom, slet og ret Theaterbud; men i øvrigt i denne sin beskedne Stilling en Mand, der var vel set baade af Overordnede og Sideordnede.

Walsøes Ankomst blev altid hilst med Glæde i Familien, da man vidste, at man af ham vilde faa adskilligt nyt at høre fra Theatret, som omtrent var det eneste staaende Underholdningsemne i hine fjærne Dage, hvor Politiken næsten var lige saa ukjendt endnu som Gasbelysningen, og Begreberne »Venstre« og »Højre« kun kom til deres Ret ved Borgernes Øvelser paa Fælleden og den kongelige Vagtparade. Moder slap Strikketøjet og fik ham i en Fart skilt af med Hat og Overfrakke, »Bedste« snurrede Rokken til Side og bød ham velkommen, og Fader lagde »Statstidenden« bort og vinkede ham hen til sig i Sofaen. Men før Walsøe indtog denne Hædersplads, gjorde han en rask Svingning hen mod min Vens og min Krog, trak et stort Kræmmerhus op af Baglommen og lagde det midt paa Valpladsen med de faa, men velklingende Ord: »spis, Børn!«, ledsagede af et venligt Blik fra hans poliske Øjne.

Kampen var hermed til Ende, den sidste Soldat var falden under Skjæbnens, jeg mener Kræmmerhusets, knusende Vægt, og Kong Valdemar og Kejser Napoleon hengave sig i skjøn Endrægtighed til Nydelsen af dets Indhold: Figner!

Aa, hvor de Figner dog smagte! Ingen af de lukulliske Nydelser, Livet senere har tilbudt mig, end ikke de fineste Retter med større kommunale og andre offentlige eller private Middage, som det er faldet i min Lod at deltage i, have præget sig saa varig paa min Gane og stod saa klart for min Erindring som disse Walsøeske Figner.

Vi nød dem langsomt, en for en, lukkede omhyggelig Kræmmerhuset i efter hver parvis Forsyning og hengav os foreløbig til Uvirksomhedens stille, søde Ro, medens Passiaren gik livlig blandt de Voxne, idet Walsøe fortalte det nyeste Nyt fra Theatret, om Prøverne paa det ny Stykke, om Galningen Phisters sidste Genistreg og de andre Skuespilleres Dyder og Lyder, medens »Bedste« af og til faldt ind med en Meddelelse om Frydendahl og de øvrige Koryfæer fra hendes yngre Dage, imod hvem de nuværende selvfølgelig vare rene Sinker.

Da lød der tunge Trin ude i Gangen, et kort »bum!« paa Døren, og lidt efter viste der sig i Døraabningen Skipper Hinrichs herkuliske Skikkelse, iført en grov Sømandspijækkert, lodden Kabuds paa Hovedet, en Smørfjerding under den ene Arm og to store Oste under den anden.

Hans korte: »Chuten Aabend« — saadan omtrent lød det — blev besvaret med et hjærteligt: »Velkommen til Kjøbenhavn, Hinrichs! Kom, sid ned! De bliver da og

spiser med til Aften; saa faar vi os siden en lille »Brus«, et den Gang meget yndet Kortspil, hvor »Brus«, Hjærterkonge, »Spids«, Kløverknægt, og Spar alle vare Matadorerne.

Hertil svarede Hinrichs, idet han med Moders og Anes, Tjenestepigens, Hjælp blev befriet for sin Kabuds, Pijækkert og Levnedsmidlerne, der vare bestemte til Familien, ganske kort og tørt: »Na! det har jeg ikke no'et imo'!« og saa indtog han den tredje og sidste Plads i den rummelige Familiesofa, hvor han ærlig og redelig gjorde Fyldest for to Personer af almindeligt Omfang og Vægt, hvilket ogsaa gav sig til Kjende ved en lydelig Bragen, da han nedlod sig i samme.

Hinrichs hørte til den Kategori af Medborgere, der gik under Fællesnavnet »Holstenere«, skjønt han var Slesviger, da han havde hjemme i Kappel, berømt for sine Sild, der ogsaa maatte finde sig i samme Benævnelse. I Forening med sin Næstkommanderende, Olle John eller »de Olle«, den Gamle, der baade fungerede som Styrmand, Kok, Matros og, naar det kneb, som Kaptejn, førte han en lille Skude mellem Kjøbenhavn og sin Hjemstavn og forsynede forskjellige Borgeres, deriblandt mine Forældres, Husholdning med de vigtigste Fødevarer for Vinteren. Han var en Mand af faa Ord, men hans staaende Udtryk: »Na, det har jeg ikke no'et imo'!« kunde alt efter Tonefaldet baade bruges til at udtrykke Indrømmelse, Glæde, Overraskelse, Beklagelse, Forundring og mangehaande andre Stemninger. Ogsaa han hørte til mine Velyndere og gjorde jævnlig om Aftenen en Afstikker fra sit Skib, der laa ud for Boldhusgade, til mine Forældres Hus.

»Mæhlet och Chrynene brachte Olle Jahn, ikke sandt?« spurgte Hinrichs.

»Jo, vi har faaet det alt sammen, Hinrichs,« svarede Fader. »Skal vi saa klare Regningen?«

»Na, det har jeg ikke no'et imo',« lød Svaret, og dermed trak Hinrichs et Stykke Kridt op af Lommen og gav sig til paa det Fyrretræs Spisebord sindig og rolig at skrive op, hvad Melet, Grynene, Smørret, Ostene og de øvrige Sager kostede, lagde det sammen med samme støtte Ro, modtog Pengene, udførte Subtraktionen, gav det overskydende Beløb igjen og viskede derpaa som Kvittering hele Historien ud igjen med Haandfladen, hvorpaa Dugen blev lagt paa Bordet og Aftensmaden sat frem. Og det mærkelige ved denne ejendommelige Regnskabsaflæggelse var, at den aldrig fra nogen af Parternes Side senere gav Anledning til Indvendinger, Efterkrav eller lignende Bryderier.

Aftensmaden blev nu nydt, min Ven og jeg fik vor Ranson, to Rundtenommer og en Spølkum Mælk til hver, ved vort lille Bord, og Samtalen gik livlig henne ved det store Bord, hvor Hinrichs maatte give en Skildring af sin sidste stormfulde Rejse fra Kappel. Det var rimeligvis denne Omstændighed, der, efter at Mælken og Rundtenommerne vare fortærede og de resterende Figner ligelig delte og forvarede i Lommerne, gav min Kammerat Anledning til at foreslaa, at vi skulde lege »Skippere«, hvilket jeg redebon gik ind paa. Stille og ubemærket af de andre blev Bordet vendt om og gjort til Skib, oven i Kjøbet firemastet, idet Benene forestillede Masterne, et Lommetørklæde agerede Vimpel, Ildtang og Ild-

skuffe Aarer, og endelig lykkedes det mig at gjøre det hele komplet ved at tilluske mig Hinrichs lodne Kabuds, som ganske vist faldt mig dybt ned over Øjnene, men dog gav mig et saa imponerende Udseende, at Valdemar øjeblikkelig erklærede, at jeg maatte være Hinrichs, saa vilde han være Olle Jahn.

Vi vare lykkelig og vel komne fra Kappel til »Ulvshullet«, Hinrichs's Benævnelse paa Ulvsund, og det Sted ved Indløbet til eller Udløbet af hvilket der altid i hans Beretninger knyttede sig Skildringer af ondt Vejr og haard Sejllads.

Med Lydudbrud som: »sju, sju — huih, huih, huih!« udtrykte min Næstkommanderende og jeg Bølgernes Rasen og Stormens Tuden, og gik saaledes op i Elementernes Kamp, medens vi sad og slingrede i vort firmastede Fartøj og brugte vore imaginære Aarer, Ildtangen og Ildskuffen, at vi fuldstændig glemte Omgivelserne.

»Hu, sikken en Bølge, der kommer der, Hinrichs!« raabte min Kammerat til mig.

»Na, det har jeg ikke no'et imo', Olle Jahn!« lød Svaret fra min Side med paataget dybt Mæle.

En Lattersalve, hvori jeg tydelig skjelnede min Ven Walsøes klukkende Røst og den brave Hinrichs's dumpe, dundrende: »høh! høh! høh!« rev os pludselig ud af vore Roller og bragte os fra Elementernes Rasen i Fantasiens Verden tilbage til den nøgterne Virkelighed.

En Smule betuttet fik jeg hurtig Kabudsen af Hovedet og lagt hen paa sin Plads, medens Hinrich havde rejst sig fra Bordet og med synligt Velbehag tog vor Skude i Øjesyn.

»Men hvat er det doch, I har fo'r, lytje Jungen?« spurgte han.

»Vi leger Skippere!« lød Svaret.

»Na — ja. det har jeg ikke no'et imo',« sagde han med et godmodigt Smil. »Komm mal hier,« tilføjede han derpaa og skrævede ud, »sa skal jeg vende jer en Pfankuchen!«

I et Nu havde jeg stukket Hovedet ind mellem Hinrichs's Ben, strakt Hænderne bag ud under mine egne, hvorpaa Hinrichs med sine Hænder, der vare lige som et Bræt at føle paa, tog fat i mine, og snup! saa var Pandekagen vendt, det vil sige, saa havde jeg gjort en Kuldbøtte i Luften og stod atter paa Benene. Efter at min Ven og jeg til vor store Glæde havde gjennemgaaet denne fornøjelige Venden Pandekager en halv Snes Gange hver, indtog Hinrichs atter sin Plads i Sofaen med samme Ro, som om han blot havde været henne for at purre os i Haaret eller klappe os paa Kinden. Det var nu hans Maade at lægge sin Kjærlighed mod os for Dagen paa, og vi skattede den næsten lige saa højt som Walsøes Figner.

Hvor rig denne Aften end havde været paa Glæder og Adspredelser for min Ven og mig, saa forestod der os dog en sidste, storartet Overraskelse, der fik alt det andet til at blegne, og det kunde vi takke Walsøe for.

»Naa, saa bliver det altsaa ved Aftalen,« sagde han til Fader,« jeg skaffer tre Billetter til Pladslogen (underforstaaet i Galleriet) til Dem, Deres Kone og Svigermoder, og en i Parterret til Hinrichs. Mød saa bare betids ved Indgangen, Hinrichs, saa skal jeg nok skaffe Dem en Siddeplads. Men

hør!« her skottede han hen til Valdemar og mig, »lad Drengene komme med, de lader jo til at have Smag for at spille Komedie, saa kan Hinrichs følge dem hjem, og Ane kan tage Vare paa Huset alene.«

Det sidste Argument havde kjendelig Indvirkning paa Bedstemoder, takket være »Rappenskralden«, som hun vist nok stadig havde i Tankerne, men Fader kom dog med et betænkeligt: »Ja, men Drengene har jo ikke Højden endnu til at komme i Theatret, Walsøe.«

»Aa, lad De bare mig om det. Ane kan bringe dem hjem til mig i Morgen mellem fem og sex, saa skal jeg nok praktisere dem ind.«

Skjønt jeg ikke havde nogen synderlig klar Forestilling om, hvad Theater og Skuespil var for noget, saa var jeg dog fuldstændig paa det rene med, at det var noget, der stod højt løftet baade over Figner og Venden Pandekage, og jeg gik til Sengs i en fuldstændig Spændings- og Forventningsrus om den kommende Dags store Begivenhed. Jeg drømte om den, det vil sige om Walsøe og hans sidste bevingede Ord, jeg var lys vaagen mindst en Time tidligere end sædvanlig og spurgte, om der var længe til Klokken fem, og jeg gjentog dette Spørgsmaal, Gud maa vide hvor mange Gange i Dagens Løb, til Familiens forskjellige Medlemmer, til Husets Beboere, ja, endog til ubekjendte Folk paa Gaden, hvem jeg, da jeg havde faaet Lov til at gaa ud og lufte mig, spurgte om, hvad Klokken var, fuldt og fast overtydet om, at Urene i Huset gik galt, for det var dog skrækkeligt, saa længe det varede, før Klokken blev fem. Men endelig nærmede det

store Øjeblik sig, indledet med, at jeg for anden Gang i Dagens Løb gjennemgik en Vasknings- og Forskjønnelsesproces under »Bedstes« personlige Overopsyn, hvorpaa hun iførte mig Søndagsblusen med Pibestrimlen om Halsen, og afsluttede den højtidelige Akt med at lægge mig alvorligt paa Sinde at opføre mig artig og være stille som en Mus inde i Helligdommen, da jeg ellers udsatte mig selv og de andre for den forfærdelige Tort at blive sat i »Blaataarn«, et gaadefuldt Sted, som jeg havde hørt Walsøe tale om i Forbindelse med obsternasige Skuespillere.

Saa mødte min Ven, Valdemar, stram og fixet paa Pletten, og endelig førte Ane os, en i hver Haand, gjennem Laxegade, Reverensgade, forbi Erichsens Palæ og Holmens Kanal, som den Gang var en rigtig Kanal med Vand i, til den bageste Del af Theatret, hvor Walsøe havde sin Bolig. I en halv andagtsfuld, halv sød forvirret Stemning, omtrent som den, en ung Brudgom føler, naar han nærmer sig Alteret med sin Brud, nærmede jeg mig den skjæbnesvangre Dør, hvor der paa en Plade stod at læse det magiske Navn: »Walsøe«, og befandt mig kort efter sammen med min Ven i en af stegte Æbler stærkt duftende, hyggelig lille Stue Ansigt til Ansigt med Madam Walsøe — det var endnu Madammernes Tidsalder —, en venlig Kone, der lod til at holde lige saa meget af Børn som hendes Mand, skjønt, eller maaske rettere, fordi de selv vare barnløse, og som strax gav sig til at traktere os med de dejligste stegte Løgæbler, der laa og brasede paa Ovnen.

Vi vare naaede saadan vel omtrent til det femte Æble hver, da Walsøe traadte ind ad Døren med et venligt: »God Aften, Børn!« der imidlertid efterfulgtes af et vist ængsteligt: »Tror du, det gaar godt, Mutter?« til sin Ægtehalvdel, idet han lod Blikket glide fra de faa Æbler paa Ovnen til Resterne af det, vi nød. Men derefter sagde han resolut: »Naa, kom saa med, lille Børn!« tog os hver ved sin Haand og førte os ud af Stuen, gjennem en Uendelighed af snævre, svagt oplyste Gange, op ad Trapper og ned ad Trapper, indtil vi omsider befandt os i en umaadelig stor, tom Sal, hvis høje Loft og Vægge forekom mig meget aparte, da jeg ikke kunde fatte, hvad alle de mange Skjærmbrætter skulde gjøre godt for, som jeg blev vaer baade for oven og paa Siderne og hvad der var endnu mærkeligere, at Gulvet var ved at falde, for det var ligesom, vi gik ned ad Bakke, da vi bevægede os hen imod den vældige, tomme Væg lige foran os.

Og saa lød der i Halvmørket saadanne mærkelige Røster trint om os, baade oppe fra Loftet og inde fra Skjærmbrætterne, som sagde:

»God Aften, Walsøe! Hvad Pokker, De har nok lagt Dem Tvillinger til! Gratulerer! Gratulerer!«

Walsøe værdigede dem imidlertid ikke saa meget som et Svar, men styrede lige løs paa den store Væg, hvor der et Stykke over Gulvet var et Hul ligesom til en Kukkasse; og saa løftede han os en for en op og lod os kige gjennem Hullet ind i en endnu meget større Sal, hvor man kunde skimte en hel Mængde Bænke og en Masse Altaner, ogsaa med Bænke paa, og to forgyldte Værelser, et til højre og et

til venstre, med fire Gardiner og Lænestole, der ligesom svævede i Luften, og som han forklarede os, at de Kongelige og Hofdamerne sad i; men vi kunde ikke se dem, for de sad endnu hjemme og drak deres Thevand, sagde han.

Efter at vi havde set os mætte paa al denne Herlighed, satte han os atter ned paa Gulvet, tog hver af os i Haanden og sagde: »Ja, nu kan I fortælle der hjemme, at I har været paa Brædderne, Børn!« og saa smuttede han ind mellem to af Kæmpeskærmbrætterne med os, langs flere Gange, op og ned ad endnu flere Trapper, indtil vi endelig kom ind i et vældigt, halvmørkt Rum, hvor han satte sig ned med os paa en umaadelig lang Bænk med et Rækværk for.

Da vi havde siddet en Stund og vænnet os til Mørket, hviskede min Kammerat sagte til mig — han var nemlig bleven indviet af mig i Historien om det rædsomme »Blaataarn« —:

»Jeg kan se en Engel, du!«

»Jeg kan se to!« svarede jeg i samme sagte Hvisken, og det kunde jeg ogsaa se — der, langt borte i Baggrunden. Men i det samme viste det mest vidunderlige af det alt sammen sig, idet der højt oppe fra sænkede sig et straalende Vidunder ned i Rummet, ligesom et kæmpestort Juletræ af bare Glas og Diamanter med Masser — Millioner, mente Valdemar — af de dejligste Lys. Det var Datidens Lysekrone med sine beskedne Olielamper; men jeg har aldrig set Mage til Lysekrone senere i mit Liv, og jeg fik næsten en hellig Ærefrygt for Walsøe og de Vidundere, han kunde fremtrylle.

»Nej, sikken en Masse Engle!« udbrød vi begge højt og glemte ganske Blaataarn og dets Rædsler.

»Du skal se, nu kommer der snart mylrende flere ud der oppe fra Slottet!« sagde Valdemar.

Walsøe fortalte os noget om, at det var Fortæppet, vi saae, og at vi før havde staaet bag ved det. Valdemar sagde, at det kunde han godt forstaa, og at det maatte være et gevaltigt stort Tæppe at hive til Side for de smaa Engle, men at det alligevel var nogle Knopkarle — bare at de kunde trække det lidt mere væk.

Walsøe lo, rejste sig op og vendte Ryggen mod Tæppet, trak Uret op af Lommen og sagde:

»Saa, nu er den lige paa Slaget sex, saa har vi snart Hinrichs her; han kommer og sætter sig her ved Siden af jer paa min Plads.«

Vi vendte os om og saae et Øjeblik i samme Retning som Walsøe. Da blev en Dør henne i Baggrunden lukket op, og ind styrtede der en Hoben Mennesker, lutter Mandfolk, som lod til at have indgaaet Væddemaal om, hvem der kunde komme første Mand til Sæde paa de lange Bænke, der vare anbragte her inde. I et Nu vare disse fyldte, men det blev ved at myldre ind med Mandfolk, som stillede sig op bag ved Bænkene, indtil der pludselig, inden Rummet var halvt fyldt, skete en Standsning, ligesom om den smalle Døraabning var bleven forstoppet. Alle vendte Hovederne om for at se, hvad der var i Vejen, og Walsøe holdt sit Blik stift fæstet paa Indgangen, drejede sig saa pludselig om, satte sig ned og mumlede ved sig selv:

»Det er s'gu Hinrichs og en anden Tyksak, der sidder fast i Døren!«

»Na, det har jeg ikke no'et imo'!« hørte jeg nu ogsaa blive ytret med min Velynders bekjendte Stentorrøst, ledsaget af en dundrende Lattersalve og Bravoraab baade indenfor og udenfor Døren. Saa var det pludselig, som om Dørforstoppelsen blev hævet ved en eller anden voldsom Kraftanstrængelse, og et Øjeblik efter var hele Rummet propfuldt.

Under det sidste Optrin havde Walsøe siddet som paa Naale. Nu rejste han sig op, kastede endnu et forskende Blik bagud og hviskede til os:

»Sid nu kjønt rolige, Børn, saa skal jeg se at faa fat i Hinrichs,« og dermed gik han langs Bænken og forsvandt blandt Mængden.

Vi gav os nu paany til at beskue Fortæppet og alle dets Herligheder, hvert Englebarn, hver Fold i det Gardin, de aldrig bleve færdige med at trække til Side, hvert Træ i det fortryllende Landskab og hver Sti, der snoede sig op mod Akropolis, blev gransket og beundret af fire umættelige Barneøjne, og da saa Lamperækken ved Prosceniet skjød til Vejrs, og vi bleve den gyldne Indskrift for oven vaer: »Ej blot til Lyst«, hviskede Valdemar stille betagen til mig: »Hvad tror du, det skal sige?« hvortil jeg i samme hemmeligheds-fulde Hvisken svarede: »Det er det, du veed nok, det med Blaataarn!«

Jeg opdagede først nu, at Walsøes Plads ved Siden af mig var bleven optagen, ikke af min Ven, Hinrichs, men af en venlig yngre Herre med Briller paa, som spurgte mig,

hvad jeg hed, hvor gammel jeg var, hvordan jeg var kommen her ind o. s. v., og ihukommende »Bedstes« Forskrifter gav jeg ham i en dæmpet Hvisken en kort, men ærlig Forklaring om alle Dagens Tildragelser, hvilket lod til at interessere ham i høj Grad.

„Men sig mig, lille Ven,« sagde han saa med sit allervenligste Smil, »hvorfor hvisker du saadan?«

Saa fortalte jeg ham det om Blaataarn, meget forbavset over, at han ikke vidste det, og det lod til at interessere ham i endnu højere Grad, for nu rejste han sig op og vinkede til en anden Herre, som ikke sad ned, men stod henne ved den ene Side, og saa hviskede han til mig:

»Ved du, hvad der er bleven af din Ven, Hinrichs?«

»Nej!« svarede jeg.

»Han er bestemt sat i Blaataarn!« og saa satte han et saa forfærdelig bedrøvet Ansigt op, at jeg blev ganske bange og spurgte ham, om jeg og min Ven kunde faa Lov til at komme ud og spørge efter ham.

»Jo, det kan I godt, lille Ven, og saa skal den Herre der,« her pegede han paa ham, som han havde vinket til, »nok passe rigtig godt paa jeres Pladser og ikke lade nogen anden faa dem.«

Og saa kom den anden rare Herre og hjalp os ud fra Bænken, og saa trængte vi os frem til den Dør, hvor Hinrichs og Tyksakken havde siddet i Klemme, og spurgte en Mand, der stod udenfor, om vi maatte faa Lov at gaa ud og lede efter Hinrichs. Og det var ogsaa en rigtig rar og livlig Mand, for han lo og sagde: »Jo, det kan I s'gu godt faa Lov til,

lille Børn, stik I bare af!« og saa stod vi lidt efter ude paa det mørke Torv, umaadelig glade over de rare Mennesker, vi havde truffet paa, men skrækkelig bedrøvede over stakkels Hinrichs, som maaske sad og vansmægtede i Blaataarn.

Da lød der pludselig gjennem Mørket, der kun svagt afbrødes ved et Par enlige Tranlampers matte, gule Skjær, en velkjendt og højt velkommen Røst:

»Na, er I der, leve Jungen!*) Det har jeg ikke no'et imo'! Kom mal hier, so skal jeg bære jer hjem, for det er doch en verdammt Schwitzekasse, den der inde!«

Det var vor brave Ven, Hinrichs, som altsaa ikke var i Blaataarn, men trofast gik og ventede paa os udenfor, efter at han, som han siden fortalte os, højtidelig havde lovet Walsøe, efter at denne havde forladt os og truffet ham, at han nok skulde tage sig af os, saafremt han blot maatte faa Lov til at nyde Komedien udvendig fra, som han udtrykte sig. I et Nu sad vi oppe hver paa sin af hans brede Skuldre, idet vi med den ene Arm klyngede os til hans senestærke Nakke, medens han holdt os i den Arm, der var fri, og paa denne Maade førtes vi i festligt Optog til vort Hjem, medens Hinrichs under Vejs underholdt os med sin Yndlingssang, der, bortset fra den rimeligvis ukorrekte plattyske Bogstavering, lød saaledes:

»Is de Buer nich en dusen Schelm?
He will dre Dans før en Søssling he'm!

---

*) K-ære Børn.

Seh, wie 'e hinkt,
Seh, wie 'e springt,
Seh, wie de Buer før en Dreling dingt!« *)

Hinrichs bar os samvittighedsfuldt helt hjem til mine Forældres Hus, hvor han overantvordede os til Anes Varetægt; men vor uventet tidlige Hjemkomst lod ikke til at berede hende nogen overvættes Glæde. Imidlertid lagde hun dog en ganske usædvanlig Venlighed og Ømhed for Dagen for os, da hun satte Aftensmaden frem paa vort lille Bord, og sagde, at hun vidste, hvilke ualmindelige artige Børn vi vare, saa hun nok kunde give os Lov til at være alene, til de andre kom hjem fra Theatret; selv havde hun nemlig ganske uventet faaet Besøg af sin Fætter, en høj Mand i blaa Bajstrøje, som jeg havde opfanget et Glimt af, da vi kom gjennem Køkkenet, og som vist maatte være ansat som et eller andet ved Springvandet inde i Kongens Have, hvor jeg i Sommerens Løb ofte havde set ham, naar jeg var der inde med Ane.

Det faldt saa naturligt efter alle Dagens Begivenheder, at min Kammerat efter Maaltidet i Stedet for at foreslaa, at vi skulde opføre en Tinsoldattræfning, foreslog, at vi skulde lege at gaa paa Komedie, og vi begyndte da med at udføre en Vandring gjennem alle Stuerne — vi vare jo nemlig Eneherskere for Øjeblikket — ihukommende den Maade, paa hvilken vi vare blevne førte om i Theatrets Tempel, og

*) Er Bonden dog ikke en Pokkers Skjelm? Han vil have tre Danse for een Sexskilling. Se, hvor han humper, og se, hvor han springer, og se dog, hvor Bonden prutter for en Treskilling!

landede omsider i »Bedstes« Sovekammer, et Sted, som ellers blev betragtet som en Slags Helligdom, og hvor der brændte en enlig Natlampe.

»Saa, Valdemar,« sagde jeg til min Legekammerat, »nu er vi i Parterret. Der kan du se Fortæppet,« hviskede jeg og pegede paa Gardinerne foran »Bedstes« Himmelseng, som stod sidelænds op mod Væggen og i et Barns livlige Fantasi nok kunde siges at minde om bemeldte Fortæppe. »Hal du nu i det ene Gardin, saa haler jeg i det andet, og saa er vi Engle!«

»Ja, men hør du,« sagde Valdemar, »lad os først faa sat Indskriften op der for oven,« her pegede han paa den forreste Del af Himlen.

Ideen var brilliant og blev øjeblikkelig iværksat. Valdemar fik hentet Klister og Pensel nede fra Bogbinderværkstedet, og imens klippede jeg de allerstørste Bogstaver, jeg kunde finde, ud af ABC'en, hvorpaa vi ved Hjælp af en Stol og et Bord fik den berømmelige Indskrift:

»Ej blot til Lyst«

anbragt oppe paa Himlen af »Bedstes« Seng, og saa legede vi afvexlende Engle, Publikum og Hinrichs, der sad i Klemme med den tykke Mand.

»Nachspielet« paa denne vor Komrdie blev imidlertid, som det altid er Tilfældet, »det artigste«. Inden vi vidste et Ord af det, havde vi faaet et virkeligt, men alt andet end begejstret Publikum bestaaende af Fader, Moder, »Bedste« og Ane, der stod i Baggrunden med Astrallampen og saa aldeles betuttet og fortvivlet ud.

»Hvad er det, du har gjort?« spurgte »Bedste« strængt og viste mig den lemlæstede ABC.

»Jeg har bare klippet nogle af de store Bogstaver ud, »Bedste«, for at lave det der oppe,« forklarede jeg, idet jeg pegede op paa vort Mesterværk.

»Bedste« og de øvrige løftede deres Blikke op mod de bevingede Ord, og Ane belyste dem med Astrallampen.

Faders Ansigt fortrak sig paa en højst mærkelig Maade, og han holdt Lommetørklædet op for Munden, ligesom om han havde faaet en pludselig Tandpine; men »Bedste« sagde ikke andet end:

»I Morgen melder jeg ham selv i Skole!«

Og med disse betydningsfulde Ord lod »Bedste« Tæppet falde for den første Akt i mit Liv, for Dagen efter at lade det gaa op for den anden Akt: Skolegangen.

Nu er Tæppet gaaet op og ned, lad os sige en to, tre Gange til i min Tilværelse. »Bedste« og de fleste andre Agerende i denne lille Scene af mit Liv, jeg her har skildret, ere forsvundne bag Kulisserne; men den gamle Helligdom — jeg mener ikke »Bedstes« Seng, men den der henne paa Kongens Nytorv — glæder jeg mig stadig ved, for jeg er endnu ikke traadt ind i samme Stadium som »Bedste«, da hun sagde, at Frydendal og Skuespillerne i gamle Dage var de flinkeste. Og hvad jeg særlig glæder mig over, det er, at de Ord, der næste Dag forsvandt fra Himmelsengen, de staa endnu stadig over det rigtige Fortæppe. Gid de fremdeles maa holdes i Ære og aldrig udviskes!

Albert Andresen.

Et Digt fra 1859

af

Agnes Lange.

Med Ungdomsmod, med Ild og Kraft i Barmen
Kom jeg hertil, og Skjæbnen var mig god.
Jeg kasted' mig med Længsel ind i Larmen,
Og Lykkens Blomster voxed' for min Fod.
Hvor blev I henne, mine Ungdomsdage?
Nu staar jeg ene, skuffet og forladt!
Af al min Ungdom har jeg kun tilbage
En Drøm, som svinder hen i Glemsels Nat!

O Du som bæres høit paa Glædens Vinger
Og haaber paa en evig Blomstervaar,
Som tror, at Livet evig Lykke bringer
Og skjænker Høsten Dig, hvor nu Du saar!
Og Du, som kender kun Din gode Næste
Fra Lykkens skjønne, lyse Solskinsdag, —
Til Gud skal ene Du Din Tillid fæste,
Thi her er Alt kun Stykværk og Bedrag!

En Stump tysk Theaterliv.

Efter et Par Aars Forberedelse i et af de i Tyskland saa hyppigt forekommende Theaterakademier, hvis saakaldte »Direktører« ikke nøies med at udhvile paa de mer eller mindre tvivlsomme Laurbær som Skuespiller, men foretrække for et Minimum af lumpne 5 Rigsmark at indvi kunstbegeistrede Elever i den dramatiske Kunsts Mysterier, begav en ung Skuespiller, dansk af Fødsel, sig i Efteraaret 188* til sit første Engagement, i Byen Waldheim i det nordostlige Tyskland. Ved en af Berlins talrige Theateragenter ogsaa kaldet »Seelenverkäufer«, var det lykkedes ham at opnaa det nævnte Engagement i Egenskab af »Erster jugendlicher Held, Liebhaber und Naturbursche«, hvilken pompøse og meget lovende Titel dog ikke stillede ham en større Gage end 80 Rigsmark om Maaneden i Udsigt. Summens Størrelse voldte ham imidlertid kun ringe Betænkelighed, det gjaldt jo fremfor alt

om at faa Lejlighed til at udnytte de ved den forhenværende tragiske Helts Institut opelskede Egenskaber som Tolk for Schillers og Goethes geniale Skikkelser.

Den temmelig kjedelige Jernbanefart udfyldtes for en stor Del paa en passende Maade ved gjentagen Gjennemstudering af denne »første« Contract. En saadan Theatercontract indeholder som sædvanlig i Tyskland hovedsagentlig en stor Masse Forpligtelser, men kun faa Rettigheder for Skuespilleren, medens det modsatte er Tilfældet for Direktørens Vedkommende, idet allerede den første Paragraf indrømmer ham fuld Ret til i Løbet af de første fire Uger at opsige Skuespilleren Engagementet, imod at betale ham en halv Maaneds Gage, hvilket af hensynsløse Direktører hyppigt misbruges paa den skammeligste Maade. Paa denne sørgelige Mulighed tænkte det unge Kunstneremne dog imidlertid slet ikke; han svælgede kun i den glædelige Udsigt til fra Scenen at legemliggjøre Schillers og Goethes ideale Ynglinge; den materielle Side af Sagen var han heldigvis ikke afhængig af. Han saa sig i Aanden som Ferdinand i »Kabale und Liebe«, Mortimer i »Maria Stuart« og andre tragiske Ynglinge henrykke og begeistre den gode Stad Waldheims kunstforstandige Indvaanere, da han pludselig reves ud af sine søde Drømmerier, ved at Jernbanebetjenten raabte Navnet paa den Stad, som skulde være Skuepladsen for hans fremtidige Triumfer.

Efter at have gjort et soigneret Toilet i Byens første Hotel, ilede han med at opsøge Direktøren, som boede i Nærheden af Kunsttemplet. Han var meget spændt paa at gjøre Direktørens og hans Kones Bekjendtskab, hvilken sidste

iføge Rygtet skulde være en yndet »Salondame« og »Heldenmutter«. Stor var derfor hans Skuffelse, da Direktricen viste sig at være et stort, sværlemmet Fruentimmer med grove Ansigtstræk og Kokkepigemanerer, medens Direktøren selv var en underlig lille, vissen Mandsling, som gjorde et temmelig underordnet Indtryk ved Siden af sin kraftigere Halvdel. Hans rindende Øjne og snøvlende Stemme syntes just ikke at gjøre ham særlig egnet for Scenen, men, som man forsikrede, gjorde det ikke noget, da han kun spillede »underordnede Skurke«. Ved samme Leilighed var den unge Mand saa heldig at gjøre Bekjendtskab med de mere fremragende af hans Kollegaer, som just vare forsamlede til Eftermiddagskaffe hos Direktionen. Det var de sædvanlige Skuespillertyper, som man finder dem ved de fleste af de mindre tyske Theatre; Herrerne med store, bredskyggede Bulehatte, jo større Skygge, desto større Kunstner, langt Haar og for Vinden flagrende Slips, og Damerne mer eller mindre theatralsk paaklædte. Blandt denne brogede Forsamling bemærkede han først og fremmest Selskabets »erster Held und Charakterliebhaber«, en lang Karl med en uforholdsmæssig stor Overlæbe med et mere kraftigt end velklingende Organ og store theatralske Bevægelser; som det senere viste sig, var han ikke i Stand til at gaa et Skridt eller sige en eneste Replik paa

en naturlig Maade, hvilket ikke forhindrede hans Kone i at paastaa, at han var en glimrende Skuespiller, en af disse Helteskikkelser, som vor blødagtige Tid kun frembringer saa faa af; naturligvis var han et miskjendt Geni, der burde være naaet meget længere frem paa Kunstens Bane; navnlig forberedte hun den unge Mand paa et stort Indtryk af hans Carl Moor og hans Othello, fremfor alt af den realistiske Maade, paa hvilken sidstnævnte kvæler den ulykkelige Desdemona, som hun selv havde den store Lykke at fremstille. Dernæst var der den »erste tragische Liebhaberin«, en ranglet, halvgammel Pige, som var saa naiv, at hun kun brugte Diminutivformer ved alle

Substantiver; det var hende saaledes umuligt at sige slet og ret »Stein«, hun maatte føie et »chen« til og sige »Steinchen«. Som han senere erfarede, holdt hun meget af at invitere »Truppens« yngre mandlige Medlemmer til Eftermiddagskaffe, og pleiede da at modtage dem i en himmelblaa, ulden Morgenkjole med Slæb og lange Hængeærmer, det samme Kostume, som hun ogsaa brugte til »ulykkelige Dronninger«. Det udslagne Haar viste sig ved saadanne hyggelige smaa Sammenkomster af en uforholdsmæssig Længde, medens den stærkt afvigende Farve af For- og Baghaar, satte En i pinlig Tvivl om, hvor Naturen ophørte og Kunsten begyndte. Endvidere »Ingenuen« af en temmelig tvivlsom Alder, den »komische Alte«, som, naar det kneb, ogsaa blev benyttet som Souffleuse, »Anstandsdamen«, som levede i en stadig Strid med Direktricen om de til hendes Fag hørende Roller, hvorved hun som oftest kom tilkort og maatte nøies med de ikke slet saa megen »Anstand« udfordrende Soubretteroller, hvortil man manglede en Fremstillerinde. Endelig var der Intriganten, Komikeren, Bonvivanten og desuden 3 à 4 yngre Medlemmer, som for 50 Rigsmark om Maaneden med lige Begeistring fortolkede, hvad »Spidserne« levnede af Shakespeare, Schiller og Goethe, og deltog i den noget mindre tiltalende Kor- og Statisttjeneste.

Den unge Skuespillers Kunstiver fik allerede den første

Aften af Saisonen en lovende Udsigt, idet der vel nærmest paa Grund af hans udmærkede Garderobe blev ham tildelt en Rolle som Fyrste i et temmelig tarveligt Stykke. En let Opgave kunde det egentlig ikke kaldes, da man jo ikke godt af en ung Begynder kunde forlange det, der her nærmest fordredes, nemlig Repræsentionsevne; han var imidlertid henrykt, da Rollen var temmelig stor af Omfang og meget »ædel«. Da der kun ofredes to Prøver paa Indstuderingen, kunde der jo ikke godt være Tale om at opnaa stor Sikkerhed, og han blev derfor om Aftenen overfaldet af den voldsomste Ængstelse og Hjertebanken. Forsynet med et mægtigt Overskæg og Fip, blev han skubbet ind paa Scenen og spillede første Akt saa nogenlunde til Ende; anden Akt, hvor han kun havde nogle faa Scener, gik ogsaa ret taaleligt. Men saa kom tredie Akt, og med den et af de skrækkeligste Øjeblikke i hans Liv. Den fattige, men dydige Elskerinde har lige forladt Fyrsten efter med ædel Værdighed at have sagt ham Sandheden paa en eftertrykkelig Maade, og han skal i en længere Monolog skildre sin Vaklen imellem sin ophøiede Stilling og sin Kjærlighed, da mærker han pludselig noget blødt og loddent i sin Mund, og da han løfter Haanden for at bortfjerne det, beholder han hele sit dejlige Overskæg i Haanden. Han følte en brændende Trang til at synke i Jorden; det flimrede for hans Øjne, og Tilskuerplads, Souffleurkasse og Coulisser dreiede sig rundt i en vild Dans for hans forfærdede Blik. Han fremstammede nogle usammenhængende Ord, i sin feberagtige Angst i en meget uheldig Blanding af Dansk og Tysk, og listede sig slukøret ud igjennem Væggen fulgt af

Publikums lydelige Fnisen og ironiske Bravoraab. Næste Dag ilede han til Direktøren for at bede om sin Afsked, da han ikke kunde udholde den Tanke, paany at skulle fremstille sig for det Waldheimske Publikum. Derpaa vilde Direktøren imidlertid ikke paa nogen Maade indlade sig, men opmuntrede ham til at forsøge sig i et noget mindre »ædelt« Rollefag for en noget mindre Gage, hvilket han saa ogsaa gik ind paa og fik ikke Anledning til at fortryde dette, da han fik Leilighed til at forsøge sig paa alle Omraader og derved indhøstede en Routine, som senere kom ham til ikke ringe Nytte.

Inden han forlod dette sit første Engagement, oplevede han adskillige komiske Episoder, som maaske nok kunne fortjene at optegnes. — Frisørens Medhjælper var en tykhovedet, pluskjævet, rødmusset Dreng, som man stadig kunde være vis paa at træffe imellem Coulisserne, ivrigt gumlende paa en vældig Rundtenom; classiske Stykker var især Gjenstanden for hans utrættelige Opmærksomhed. En Aften, da Schillers »Røverne« opførtes, var man under Publikums levende Deltagelse naaet til Scenen i fjerde Akt foran Hungertaarnet i Skoven; Røverbanden, repræsenteret af fire langstrakte Statister, ligger malerisk grupperet om det gamle, lasede Taarn, og Carl Moor, der har erfaret, at Taarnet gjemmer en udhungret Fange, griber til Brækjernet, idet han udbryder: »Jetzt zum ersten Male, komm' mir zur Hülfe, Dieberei!« Da gaar Lugen pludselig op, og istedetfor den gamle Moors elendige, udtærede Skikkelse, viser den velnærede Frisørdreng sig med det uundgaaelige Smørrebrød i Haanden. Under Publikums stormende

Latter smækker Carl Moor Lugen hurtigt til, idet han rasende mumler: »Skrub af, din forbandede Frisørsnude,« og ender den berømte Scene under Publikums lydelige Munterhed.

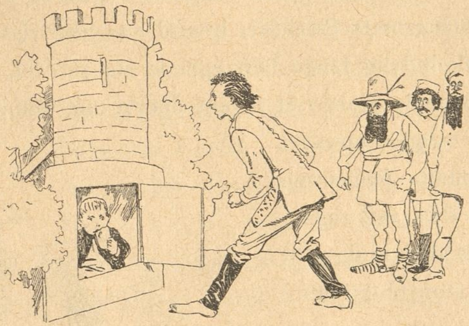

Direktørens Garderobe udmærkede sig just ikke ved stor Mangfoldighed eller historisk Correcthed; for ham existerede der kun to Slags Kostumer, det ene moderne, og det andet, som han selv havde componeret, og som han benyttede til alle mulige Stykker lige fra de ældste Tider til Aaret 1848, medens Alt, hvad der foregik efter den Tid, ikke havde nogen Interesse for ham, da Skuespillerne selv havde at sørge for disse. Med særlig Forkjærlighed anvendte han ved alle Lejligheder et temmelig betydeligt Antal gamle Rococoveste, som han for en billig Penge havde erhvervet paa en Auktion. Disse Veste i Forening med Skjorteærmer og almindelige Benklæder, proppede ned i sorte Voxdugsskafter, repræsenterede for ham alle Charakterkostumer indtil 1848. En særlig vid Mark for dette Kostumearrangementstalent frembød sig for den driftige Direktør ved Opførelsen af

Schillers »Wilhelm Tell«. For at opnaa saa stor Massevirkning som mulig, havde han foruden sit sædvanlige Personale medtaget Frisørdrengen og Paaklædningsskrædderen og desuden ladet »Truppens« Ingenue optræde i Mandsdragt som »sammensvoret« Sweitzer, hvortil hun forøvrigt paa Grund af sine ualmindelig lange Ben egnede sig ret vel. Hele dette talrige Personale gjorde et meget djærvt og mandigt Indtryk, som dels søgtes opnaaet ved de omtalte fantasirige Kostumer, dels ved rigelig Anvendelse af en kraftigrød Sminke og store praktikable Fuldskæg, som især var af en forunderlig Virkning paa den fyldige Frisørdreng og Ingenuen. Direktøren spillede baade Gessler og Walter Fürst, og bar som Gessler en rød Kappe og en sort Uldparyk, hvilken

sidste var et uvurderligt Garderobestykke for Selskabet, idet den afvexlende benyttedes til Fremstilling af Skurke, Jøder, Negere og — Aber, hvorimod han som Walter Fürst blot aftog Kappen og Parykken, og saaledes »ikke var til at kjende igjen«. Ved Fremstillingen af den bekjendte »Rütliscene« forestillede Scenen en vild Bjergegn; Bønder fra de forskjellige Kantoner ere forsamlede for at sammensværge sig imod Tyranen Gessler. I den talrige Forsamling befandt sig

ogsaa Regissøren, som ved Siden af sin kunstneriske Virksomhed havde den Biforretning at varetage alle mulige Naturfænomener bag Coulisserne, saasom Solens Op- og Nedgang, Regn, Blæst o. s. v. o. s. v. Ved Enden af »Rütliscenen« bebudes Morgenrøden af Walter Fürst ved følgende Replik: »Bei diesem Licht, das uns zuerst begrüsst« o. s. v. o. s. v., men, o Ve, der kommer ingen Morgenrøde, og

rasende giver Direktøren (Walter Fürst) den intet anende ulykkelige Regissør et Knubs, idet han mumler: »Hvor Satan bliver Morgenrøden af, kan dit Asen ikke passe sine Ting!« Som skudt ud af en Kanon styrter han ud af Scenen, og faa Øjeblikke efter forkynder en kvælende Røg og en

underlig Sprutten og Futten, at Morgenrøden er i Anmarsch, ganske vist lidt vel sent, men dog tidsnok til at Tæppet kan gaa ned over et deiligt Tableau i rød Belysning.

For at forøge sine Indtægter havde Direktøren den sindrige Idé af og til at lade Selskabet optræde ved et »Gesammtgastspiel« i en i Nærheden liggende endnu mindre By. Da der ingen Jernbaneforbindelse var imellem de to Byer, og Postbefordring vilde have været for dyr, leiede den entreprenante og sparsommelige Direktør en Høstvogn, hvor der ved Hjælp af Halm og Hestedækkener var dannet Pladser

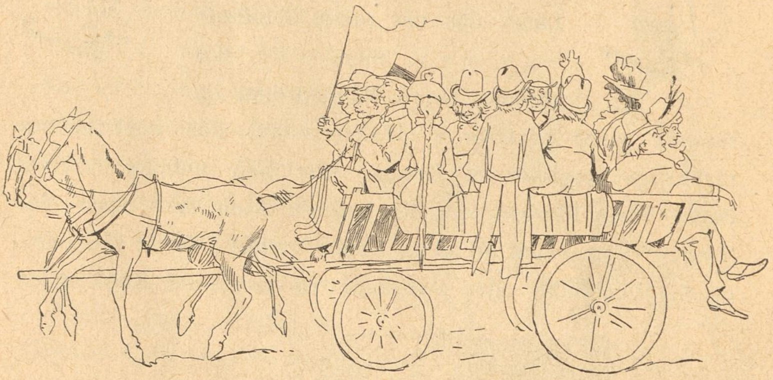

til tolv Personer. Naturligvis protesterede »Spidserne« imod en slig Befordringsmaade for Kunstnere af deres Rang, men var dog nødt til at bide i det sure Æble, da Direktøren truede med Afskedigelse eller Bøder, hvis de ikke gav efter. Efter tre Timers Kørsel paa en knudret Vei ankom Selskabet i en temmelig medtaget Tilstand til Byens eneste Gjæstgivergaard, i hvis Bagbygning Kunsttemplet var opslaaet. Efter at have styrket sig ovenpaa den anstrængende Tur ved en varm Toddy, lavede man sig til at begynde Forestillingen, som

bestod af det forfærdelig sentimentale »Lebensbild«: »Heinrich Heines junge Leiden«. I Baggrunden af Salen, som rummede ca. 150 à 200 Personer, var der ved Hjælp af spanske Vægge, Gardiner og Øltræer (hvorpaa Scenegulvet hvilede) sammenstillet et Theater. Der var i det Hele kun en Dekoration (en Stue) og kun Plads til en Coulisse paa hver Side, hvoraf Følgen var, at Stykker, som spillede i fri Luft, aldrig var blevne sete i den By. Scenegulvet var kun hævet en Alen over Salens Gulv, hvilken Omstændighed nogle animerede Tilskuere benyttede sig af til at hensætte deres Ølkrus paa Scenen, hvori mod Fremstilleren af Heinrich Heines Rolle paa det ivrigste protesterede, da han let i Affektens Hede kunde komme til at vælte Krusene. Stykket gik sin Gang under Publikums Bifald indtil Slutningsscenen, hvor Heine i en meget svulstig Monolog tager Afsked med sin Onkels Hus, og med rullende Øjne og dyb Gravrøst ender med noget lignende som: »Ich sehe Gräber«. Da aabnes pludselig Salsdøren ved et Vindstød, og ind traver en stor, lodden Hund, som ganske ugenert springer op paa Scenen, hvor den giver sig til at snuse til Heines Ben. Den svulstige Skuespiller, som ret svælgede i sin Triumf, blev naturligvis

paa en voldsom Maade revet ud af sin Henrykkelse ved Publikums Latter, og giver i sit Raseri den ulykkelige Hund et saa voldsomt Spark, at den hylende ryger ud blandt det overraskede Publikum, hvorved Stykkets regulære Slutning blev fuldstændig umulig, og Aftenen sluttede med almindelig Munterhed istedetfor den forventede Rørelse. — — —

Under forskjellige lignende smaa Gjenvordigheder forløb da dette for Direktøren ikke synderligt indbringende »Gesammtgastspiel«, og kort efter dettes Slutning bød den unge Mand »Truppen« Farvel, da det var lykkedes ham at blive engageret ved et Theater, hvor saavel Gagen som Kunsten stod adskilligt høiere end der, hvor han for første Gang betraadte Thalias »svigefulde« Brædder.

Charles Schwanenflügel.

Et Par Ord til Erindring om Carl Wulff.

Selv om et Dødsfald er forud ventet, — naar det kommer, overrasker det dog næsten altid. Vi klynger os til det sidste, nok saa lille Haab; og naar det brister, kan vi ikke gjøre os fortrolige med den Tanke, at nu er Alt forbi.

Den, der i Eftersommeren saa Carl Wulff efter hans Hjemkomst fra Syden, tvivlede ikke et Øieblik om, at Døden havde mærket ham. Hans fyldige Ansigt var blevet lille og magert, hans hele Figur var svundet ind, — han var kun en Skygge af sig selv. Og saa de uhyggelige Hosteanfald, som pinte ham saa meget, ikke mindst fordi han — som alle Brystlidende — troede paa en snarlig Helbredelse og gjerne vilde, at ogsaa Andre

skulde tro paa den, — disse hyppige Hosteanfald, der undertiden ledsagedes af stærke Blodtab, var en ubarmhjertig Protest mod alle lyse Forhaabninger. Man kunde neppe tænke sig, at han vilde komme over vor strenge, danske Vinter. Om en Gjenoptræden paa Scenen kunde der slet ikke være Tale, — nei — det var den sikkre Død inden ret lang Tid.

Og — da saa Døden kom, Tirsdagmorgen den 18de September, kom den dog som et overraskende Slag for os Alle. —

Vi var paa Folketheatret samlede til en Prøve, da èn af Kammeraterne bragte det alvorlige Budskab, der gjorde et stærkt Indtryk, først fordi vi Alle — uden Undtagelse — havde holdt af Wulff, dernæst fordi det faldt saa vanskeligt at tænke sig netop hans Smil for bestandig slukket, hans Læber for bestandig tause, han, i hvem Livslysten var personificeret. Men Alle var enige om, at det var lykkeligst, som det var sket, — istedetfor langsomt — maaske Aar igjennem — at kæmpe en haabløs Kamp med en snigende Sygdom, der maatte faa Overtaget, var han pludselig gaaet bort, uden Dødskamp og uden Smerter. Det var hans høieste Ønske, der her gik i Opfyldelse. Ingen havde vel heller egnet sig mindre til et langt, hentærende Sygeleie end Wulff, for hvem det at færdes ude, det at »være med«, var blevet en anden Natur. —

Da Wulff var død, bragte Bladene strax udtømmende Nekrologer, og naar jeg her har ønsket at skrive et Par

Ord om min afdøde Ven, er det ikke, fordi jeg tror at kunne bringe noget Nyt til Belysning af hans Personlighed hverken som Skuespiller eller som Menneske, men fordi jeg føler Trang til paa denne Maade at bringe ham en Tak for, hvad han i flere Retninger har været for mig. —

Omtrent en Maanedstid før sin Død havde Wulff givet mig bestemt Løfte om, at han til Theater-Kalenderen her vilde skrive om sit Ophold i Mentona. Desværre kom han ikke til at indfri sit Løfte.

Forslaget lod til at more ham. »Jeg lover Dig, jeg skal gjøre det!« sagde han, »der er en Masse at fortælle dernede fra, baade poetiske Ting om Naturen og grinagtige Ting, om dem jeg traf.»

Jeg var alligevel ikke ganske sikker paa ham, og hver Gang jeg mødte ham — hvad der skete næsten dagligt — erindrede jeg ham om Løftet.

»Er Du begyndt paa det, Du vèd nok?« spurgte jeg.

Han pegede med en komisk Gestus paa sin Pande og sagde: »Heroppe arbeider det forskrækkeligt, — om et Par Dage ligger det Hele parat til Nedskrivning.«

Vi traf hinanden, Dagen før han døde.

Da jeg som sædvanlig mindede ham om Løftet, viste han paa Dupskoen af sin Stok og begyndte at ridse med den i Jorden.

»Saadan gaar jeg hele Dagen og maler i Brostenene« sagde han — »det er Skizzen, jeg laver paa. Jeg kan ikke skrive, før Alt det, jeg vil fortælle, staar klart for mig.«

Samme Dag kom Talen paa »Nøddebo Præstegaard«, som jeg havde dramatiseret. Med et skjelmsk Sideblik sagde han til mig:

»»Nøddebo Præstegaard« hm! Hvordan har Du skilt Dig fra det? Det er vist noget rart Stads, Du dèr har makket sammen!«

»Ja — det vilde glæde Dig, hvis det var noget Stads« — svarede jeg i Spøg.

Saa slog han pludselig om i en alvorlig Tone og sagde: »Nei — det ved Gud, det ikke vilde! Du vèd jo godt, at jeg holder meget af Dig.«

Det var de sidste Ord, jeg hørte fra Wulffs Mund, — og naar jeg nu tænker tilbage paa denne Samtale, synes jeg egentlig, at den karakteriserer Wulff bedre end lange Beskrivelser.

Han vilde gjerne gjøre sig lystig over Andre, — men han vilde ikke saare; hans Form kunde være skarp, snærtende og hensynsløs, men der laa aldrig et Gran af Ondskab deri.

Han havde nu engang Ord for at være det vittige, hurtige, klare Hoved — hvad han ogsaa i høi Grad var! — — dette Ry maatte vedligeholdes, og saa offrede han uden Skaansel selv sine Kjæreste for et øieblikkeligt Indfald, som han vidste vilde more. Men troede han at have gjort Fortræd med sin Tunge, mærkede han, at han mod sin Villie havde saaret, var han ikke sen til at række Haanden ud til Forsoning.

Han kunde ikke taale at være Uvenner med Nogen. Hans store Godmodighed var hans fornemste Egenskab.

Wulff efterlod sig neppe en eneste Uven.

Hans altbeseirende Elskværdighed indtog alle Hjerter for ham. Det var umuligt at være for Alvor vred paa ham mere end Øieblikke. Han afvæbnede sin Modstander med et jovialt Smil, et Haandtryk og en grusom Brander, — saa overgav man sig paa Naade og Unaade. Han vidste det og benyttede sig da ogsaa ærligt og redeligt deraf. Han tillod sig Yttringer, som man ikke vilde have taalt af Andre, fordi han vidste, at han havde Tilgivelse, næsten før Ordene var sagte. Mandede man sig en enkelt Gang op til at holde Straffeprædiken for ham, druknede den i Latter, inden man var kommen til Ende. Han var det elskværdigste *enfant terrible*, jeg har kendt. — — —

Hver Formiddag mødte Wulff til bestemt Tid i Frisør Henrichsens elegante Salon i Frederiksborggade.

Han vilde under ingen Omstændigheder have ladet sig behandle paa en almindelig, jevn Barberstue. Det hørte med til hans Velbefindende at være omgivet af Comfort. Han var skabt til at leve som *grand seigneur*. Havde han været Pariserskuespiller, er der ingen Tvivl om, at han havde eiet sit »Hotel«, udstyret med Luxus og Glans, — Skjæbnen havde gjort ham til dansk Skuespiller, en Stilling, der just ikke er forbunden med overdaadig Indtægt, hvoraf Følgen var, at han som Mr.

Miçawber ret ofte maattte kæmpe med »smaa pekuniære Forlegenheder.«

Det var en hel Forestilling at se Wulff tone frem paa Barberstuen og iagttage ham her. Jeg søgte paa samme Stue og nød ham med stor Appetit.

Det vilde have været absolut utænkeligt at træffe Wulff ubarberet og med ukrøllet Haar lidt op ad Dagen.

Det flatterede ham stærkt — noget skaldet som han var — at være krøllet. Jeg har ofte i Spøg smaadrillet ham, naar jeg mødte ham, før han havde været under Jernets Behandling.

»Du er ikke rigtig smuk, Du Gamle, naar Du ikke er krøllet!«

»Pas Dig selv og Dit eget Krølhaar« svarede han — »hvad skal Du med alt det Haar paa Hovedet? Du ligner en Buskmand. Har Du redt Dig idag?«

Han kunde være ordknap og gnaven, før Forvandlingen var sket. Kunde han ikke komme til strax, eller varede Operationen ham for længe, gav han gjerne lidt Ondt af sig i al Elskværdighed. Men — alt eftersom Forvandlingen skred frem, lyste det op i hans Ansigt, og han blev mere og mere konversabel.

Som Regel nød han Avisernes Førstegrøde under Krølningen, og hvad han læste, kommenterede han uafladeligt med morsomme og barokke Indfald.

Barberingen var ham en Kval, og det kan ikke skjules, at var han i det Hele lidt ængstelig for sin Person, var han det ikke mindst, naar den skarpe Kniv

gled hen over hans Kinder og under Hagen. Han vilde helst barberes af »Mester« selv, — og de Andre skøttede egentlig hellerikke om Æren, da de vidste, hvor nødig han vilde under deres Behandling, og hvor vanskelig han i dette Punkt var at gjøre tilpas.

En Dag blev han barberet af en af Svendene, der den foregaaende Dag havde forsynet mig med en mindre Blessure. Jeg husker den Rædsel, der greb Wulff, da han, efter gjentagne Anmodninger til Svenden om endelig ikke at skjære ham ihjel, fik det Svar: »Ja — jeg skal nok lade være at give Dem saadan en Flænge, som jeg gav Hr. Reumert igaar.« Da Barberingen var overstaaet, viste Wulff os, hvorledes Sveddraaberne var piplet frem paa hans Isse ved disse Ord. »Saadan Noget maa De s'gu ikke fortælle«, sagde han til Svenden.

Naar Wulff stod ved Siden af den Stol, hvorpaa jeg blev raget, sagde han ofte til mig: »Er Du gal at tale! — Saalænge Du har Kniven i Ansigtet, maa Du Pinedød holde Bøtte!« Selv var han taus som en Mur, naar Knivsbladet berørte hans Hud, og hans Ansigts Udtryk fortalte tydeligt nok, at han ansaa det for et meget alvorsfuldt Øieblik. —

Naar Wulff, efter en halv Times Ophold i den omtalte Barberstue, traadte ud paa Gaden, var han først den rigtige Carl Wulff. Soigneret, som altid, i sin Paaklædning, velkrøllet, velbarberet og med en Havannacigar i Munden, var han lykkelig som en nyslaaet Toskilling i Følelsen af, at Verden laa ham aaben. Han var nu

parat til Alt mellem Himmel og Jord, dog mest vel til en gemytlig Passiar paa en Café og et Parti — eller mange Partier — Billard.

Tilfældet styrede hans Skridt.

Skulde han ikke paa Prøve, var Dagen hans, indtil han om Aftenen skulde spille Comedie. Uafhængigheden var hans halve Liv. Han maatte sè mange Mennesker, — jo flere og forskjelligere, de var — desto bedre! Han vilde nok have Auditorium, naar han sagde sine Morsomheder, og — Auditoriet svigtede ham aldrig. Der er neppe Nogen, der er flygtet for Wulff. Han trættede ikke. Han var ikke forelsket i at høre sig selv tale, men lod helst Andre saa jævnligt komme til. Han vidste desuden saa udmærket godt. at hans Indfald glimrede bedst, naar han som hastige Pile sendte dem ind i den fælles Samtale. Saa lyste de op, fængede og gav Samtalens Ild nyt og frisk Tønder.

Wulffs Art af Vittighed var bekendt nok.

Det var hans store Glæde at vride Ordene af Led, radbrække og partere dem og saa sætte Stumperne sammen til disse sproglige Vanskabninger, som man paa kjøbenhavnsk kalder Brandere. Jo mere barok, vild og haartrukken en saadan Brander er, desto morsommere er den, forudsat at den fødes til Verden uden Veer, i det rette Secund og siges med fornødent Humør og Elskværdighed.

I at sende saadanne — til Tider næsten sindssvage — Brandere ud i Verden, havde Wulff ikke sin Overmand.

Den henrivende Elskværdighed, Lethed og Uforfærdethed, hvormed han serverede dem, sikkrede ham forud Seiren.

Enhver af os kender Individer, der giver sig af med at sige Brandere, men som afleverer dem med krampagtige Smil, forskræmte Stemmer og med et Minespil, der forraader, at Vedkommende selv skammer sig dybt. Er man tilstede ved en saadan Leilighed, føler man sig meget ulykkelig. Dødfødt Vid er en sørgelig Vare.

Wulffs Brandere var altid spillevende ved Fødslen, og Latteren holdt dem strax over Daaben. Men uartige Unger var det rigtignok tidt, naar man saa dem efter i Sømmene.

F. Ex. Vi sad udenfor en Café, da Dilling — den nu afdøde Forfatter — kjørte forbi i sin Sygevogn, der blev skubbet frem af hans gamle Tjener. Russergeneralen Skobeleff var i de Dage stærkt paa Tale. — Wulff var strax parat. I samme Øieblik Vognen rullede forbi, sagde han:

»Se — der kjører Skubbe-lef med Dilling-gencen!« —

Wulff var magelig anlagt. Han forhastede sig aldrig med Noget. Han gik med langsomme, taktfaste Skridt, og det faldt ham ikke ind at skaane Sporvognsheste ved at hoppe op paa Vognen, mens den var i Fart. At løbe efter den, vilde været ham utænkeligt. Jeg har overhovedet aldrig set Wulff løbe.

Han yndede nu hellerikke Sporvogne saa meget, at han fandt, de var værd at løbe efter. Han benyttede dem neppe gjerne. Desto oftere saa man ham fare

gjennem Gaderne, let henstrakt paa Bagsædet, i en Droske.

Det følger af sig selv, at Wulff vilde sletikke have været den Wulff, vi Alle kendte og holdt af, hvis han ikke havde næret en souverain Foragt for Penge, — naar han havde nok af dem. Karrig var han vel mindst af Alt. Det kostede naturligvis en Del at leve saameget udenfor Hjemmet, som han gjorde. Hans Leilighed i Frederiksborggade var baade hyggeligt og smukt indrettet, og hans Hustru et Mønster paa en elskværdig Husmoder og øm Hustru, — men Caféen fristede for stærkt; han vidste jo, man sad og ventede paa ham. —

Man maa nu ikke tro, at Wulff bestandig gik omkring som den ligeglade *flaneur*, der kun tænkte paa at være vittig. Han kunde godt tale alvorligt. Men saa maatte man jo rigtignok helst være alene med ham, og Auditoriet være borte. Man kunde godt betro sig til ham og være sikker paa hans Løfte om Taushed, og man kunde godt hente Raad hos ham, naar man trængte til at meddele sig. Med alt det Lette og Flagrende i hans Natur, var der — ialfald i mine Øine — noget Tillidvækkende ved hans Person. Man havde Følelsen af, at naar den Mand engang imellem vilde være alvorlig, vilde han være det tilgavns.

Et ungt Menneske, med hvem jeg kort efter Wulffs Død traf sammen, og hvem jeg fortalte, at jeg gjerne vilde skrive et Par Ord til Erindring om min afdøde Kammerat, betroede mig i den Anledning, at han engang

i en fortvivlet Sindsstemning havde mødt Wulff, der fik ham til at skrifte sin Sorg og i en lang Samtale lagde det varmeste Hjerte for Dagen.

»Jeg blev virkelig helt trøstet« fortalte Vedkommende mig, »og fra det Øieblik kom jeg til at holde saa uendelig meget af Wulff og fik egentlig et ganske andet Syn paa ham.« — —

Paa Theatret var Wulff en udmærket Collega. Jeg tror med Bestemthed at turde paastaa, at al Misundelse laa ham fjern.

Hans Paaklædningsværelse blev med et Soldaterudtryk kaldet »Brandstuen«, — her samledes man nemlig fra de andre Værelser til gemytlig Passiar, og da Wulff var den Sommerfugl, der i Dagens Løb havde fløiet videst omkring og suget Honning af de fleste Blomster, var han ogsaa den, der kunde yde mest til den fælles Næring, og Honningen fra hans Læber blev indsuget med Begjær af mange lyttende Øren. — —

Han havde paa Folketheatret i lange Tider den samme »Paaklæder«, en fix Fyr med et godt Hoved, en slagfærdig Tunge og rappe Fingre til at forfærdige saa godt som alt Muligt. Blandt hans kunstfærdige Frembringelser kan jeg ikke nægte mig selv at nævne et Par forlorne Tænder, han selv havde lavet og indsat i sin Mund.

Naar Wulff havde Benefice, overraskede denne Paaklæder ham altid med Snurrepiberier og anbragte dem foran Sminkespeilet som Gave til Beneficianten. Saaledes

havde han engang lavet Speilet om til en Sufflørkasse, — om det skulde være en fin Allusion til Wulffs Forkjærlighed for den Slags Kasser, tør jeg ikke sige.

Forholdet mellem Wulff og denne Paaklæder var meget karakteristisk. Jeg tror den Ene kunde ligesaa lidt undvære den Anden — som den Anden den Ene!

Naar Wulff var gnaven, f. Ex. ved Førsteforestillinger, gik det ud over Paaklæderen; men denne blev aldrig Svar skyldig, og naar de saa havde havt en lille Bataille, kunde de i lang Tid gaa og surmule til hinanden som to store Børn, indtil Venskabet atter var bragt istand. Efterat Wulff havde forladt Folketheatret, skaffede han sin Paaklæder en god Stilling som Opvarter hos Nimb i Tivoli, hvor man saaledes paany saa de To mødes. Det tør antages, at Wulff har foretrukket sin Protegé fremfor de andre Opvartere, og at han har givet ham fede Drikkepenge. —

Wulffs Stolthed som Skuespiller var den »at kunne sige en Replik«. Hvad han sagde, gjorde altid Indtrykket af at fødes i hans Tanke i samme Øieblik, som Ordene udtaltes.

»Herregud!« sagde han, »det er jo Mennesker, vi skal fremstille. Saa maa vi jo ogsaa tale som Mennesker og ikke som Væsner, der aldrig har været til.«

I de første Aar jeg var sammen med ham, hang der megen Deklamation ved min Diktion, og hvis jeg nogenlunde taler »som et Menneske« nu, er det for en stor Del Wulffs Skyld.

»Du taler ikke«, sagde han til mig, «Du prædiker jo! Du kan godt gjøre det rigtigt, naar Du vil; hør paa mig, naar jeg taler.«

Mange Gange har han modtaget mig i Coulissen, naar jeg kom ud fra Scenen, med at deklamere et: »Lucas 5te!« eller »Matthæus 14de!« — hvilket skulde antyde, at jeg havde prædiket.

Eller ogsaa sagde han: »Nu har Du talt til Aftensang! Det er ligefrem Skam, Du ikke er bleven Præst.« —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Da Wulff forrige Efteraar drog mod Syd, for i Rivieraens milde Luft at gjenvinde sit ødelagte Helbred, var han mere bevæget, end man maaske vil tro.

Samme Dag han reiste, talte Harald Kolling med ham etsteds i Vimmelskaftet. For uforstyrret at kunne vexle nogle Afskedsord med hinanden, gik de ind i en Gadedør. Wulff har havt en ubestemt Anelse om, at det var sidste Gang, han saa en gammel Ven. Han græd!

Ja — det maa klinge næsten som en Paradox for Alle, der ved Lyden af hans Navn kun tænker paa »Peter Sørensens« ligeglade Smil og paa den Wulff, man kun kendte fra Caféerne og Tivoli, — men dem, der stod ham nærmere, vil det ikke forundre, thi de ved Alle, at han bag en Overflade, som kun havde lidt med Følelse at skaffe, gjemte paa et trofast, varmt og kjærligt Hjerte!

Elith Reumert.

„Fruen i Huset“.

Jeg var Barn den eneste Gang, jeg husker at have sét H. C. Lumbye; han blev i Konsertsalen baaren i Guldstol. Det var vel ved en Benefice eller en Stiftelsesfest eller ved — hvad véd jeg: det var jo en af Kjøbenhavns de gode Traditioner, at blev det ud paa Natten, skulde

»den Gamle« løftes paa Skulder. Nok er det, jeg sér ham endnu — over alle Hoveder den runde Mand, halvt saa hjertens fornøjet og halvt saa strittende, rent guddommelig forbauset — med et »Hvad gør I ved mig?« i alle Træk.

Det »Hvad gør I ved mig?-Ansigt" har Julie Hansen arvet.

Hun har det Himmelspræt-Ansigt ude fra Konsertsalen, da »gamle Lumbye« dog ikke rigtig vidste, hvad de gjorde ved ham, og hvad enten han var kjøbt eller solgt. Hendes Komik er den hemmelige Mistro og den aabne Forbauselse.

Hr. Zincks Ægtehustru, der synes den skinbarlige Rasmus, lader kun sikker — af lutter Usikkerhed. Hun lever i den dybe Overbevisning, at der dog leges Himmelspræt med hende i Krogene baade af Mand og Børn og Piger. »Fru Zinck« har etsteds — i Himlen véd hvilket Stykke — den Replik: »Keglebane — jeg kender din Keglebane« — — Julie Hansen lukkede en Verden af Utroskab og Forbrydelser ind paa Halvdelens Bane.

Hun véd, hvad der foregaar i Krogene og saa — garderer hun sig for at redde Skinnet. Helst bag forarget Forbauselse. Forargelse er hendes Fruer fødte med. De løber over med den og den er deres Springbræt. Fra den tager Julie Hansen Tilløb, saa der er ikke tør Trævl paa den stakkels Zinck, saadan skyller det . . . .

Men se saa den vrede Mage, naar hun endelig maa holde inde, for selv Xantippers Tunger ere menneskelige

og kender Udmattelse — om end sént: hvordan »det Sikre« glider af hende med Ordene, og hun stiller sig *en garde* bag et Udtryk af indigneret Spørgen, saa stum er den slet dulgte og møjsomt opstrammede Befippelse. Fru Fick venter aldrig at beholde det sidste Ord. Men hun faar det, fordi hendes Ordstrømme duperer Fick.

Hvis han imidlertid én eneste Gang »svarte«, vilde Fru Fick tabe Kontenancen, og hun vilde lade sig grændseløst og uden Modsigelse tyrannisere lige til sin Dødsdag. For saadan er hun beskaffen, og »sikrere« er Fru Fick ikke.

Se ogsaa Julie Hansen selv — Julie Hansen, som i tredive Aar har hørt Jublen fra denne Tilskuerplads — naar hun applauderes, hvordan hun vender dette kostelige gode Ansigt halvt om til Tilskuerne med en hastig halvforskrækket Skæven: »Driver« I med mig? — —

— — Faderens Himmelsprætansigt derude fra Tivoli.

Ti denne udmærkede Skuespillerinde, som i »Julestuen« viste, at hun i et ægte Repertoire sikkerlig vilde være blevet nævnet blandt vore allerypperste, ti hendes Magdelone var komisk Kunst *hors de ligne*, som er Midtpunktet for de lykkeligste Traditioner i et Skuespilhus, hendes første Ægtefælle grundede og befæstede, som hører til de seks—otte dramatiske Fremstillere, der er uløselig bundne til Publikums Sympathi og Bevidsthed — hun tror øjensynlig saa lidt paa og om sig selv, at hun endnu ikke er sikker paa — — om ikke Publikum leger

Himmelspræt med hende; og hun forbauses endnu over sin egen Kunsts Virkning.

— For jeg har jo kun mit gode Humør, siger hun selv.

Kun Julie Hansens Humør!

Og dog er der vistnok slet ikke det mindste Skaberi eller den ringeste Fisken i denne Sætning, naar Julie Hansen siger den.

Hun har tvertimod sandsynligvis i lang Tid været saa vant til at høre den — at hun tilsidst selv er kommen til at tro den — »Kun«-Sætningen om hendes Talent.

Hun har sikkert hørt den fra Barn. »Skindproppen«, som de kaldte hende, var saadan Lunets Prügelknabe hjemme hos Lumbyes, hvor Caroline havde de højere Interesser, hvor Brødrene vare musikalske Haab — og hvor »Tyksakken« saa kunde løbe som den brede Skive for en Chievitz' Vittigheder.

— Mig gjorde de jo alle Grin med, siger Fru Hansen med ét af sine forstaaelsesfulde Nik, som var det selvfølgeligt, at det maatte gjøres:

— Jeg har jo altid været ud i ét, føjer hun forklarende til med en meget malende, ejegod Gestus ned over Figuren.

Julie var klodset og trind og kunde hverken gaa eller staa, mens Caroline var slank og smuk og Dame. Og Julie spillede næsten ligestrax de gamle Madammer, mens Caroline i Frøkendragter sang kønne, fine Sange, som hun selv havde digtet. Selv Instruktøren, Høedt,

Professoren, der vidste at gøre saa meget ud af de andre, lod mestendels Julie gaa — »For jeg kan ikke med at gjøre efter,« forklarer Fru Hansen, »og gøre ham efter skulde man —: »hun havde jo sit Humør« — det maatte hun spille paa.«

Under de Omstændigheder, tænker jeg, at Naturbegavelsen Julie Hansen let er blevet ved at gaa omkring med en hemmelig Frygt for alle de »Kunst-Skuespillere«, der omgav hende og som var — saameget ringere end hun; og hun har levet i Usikkerhed og en vis Resignation — »kun paa sit Humør.« Og denne hemmelige Følen sig i anden aandelige Rangklasse, den hemmelige Usikkerhed, som var dens Følge, er aldrig helt gaaet af hende. Det er hendes Karakters Bund, som »Madammerne« skjuler over med Raphed. . . . . .

Hvad der laa hendes Følelsesomraade nær — for det har hun altid hurtig og selv haft Udtryk. Men lære, ved Rutine eller Instruktion, præsentabelt at lære noget fremmed — det har hun ikke kunnet. Instruktør har kun kunnet stille lidt op med hende . . »jeg har altid selv maattet gaa paa,« forklarer hun, »opfinde Maaden«.

Men gode Raad har naturligvis hjulpet hende, og Rettelse har slebet hende til. Mést vel i Hoftheatersæsonen. Julie Lumbye var pur ung den Gang, og det var ikke ret mange Sæsoner siden, at hun som fjortenaarig var første Gang paa Scenen. Offenlig paa Scenen, forstaar sig, — for hjemme havde Børnene hos Lumbyes da spillet Komedie saalænge de kunde kravle — som en

gammel Baronesse i lyserød Atlaskskjole, Madame Lumbye havde købt i Antoniestræde hos en Marskandiser for fem Rigsdaler — ved en Forestilling »Gamle Lumbye« gav, en ægte Lumbyesk Aften med hele Familien og hele Kjøbenhavn, til Indtægt for »Leja«, der skulde giftes.

Da havde Julie spillet første Gang, og det var ikke længe siden. Men alligevel stod hun sig i Hoftheater-Sæsonen med Bravur.

Maaske er den Sæson af Julie Hansens mange gode Aar hendes kæreste. Og ogsaa naar hun taler om den, er det fra »Michael«, den faar sit Lys. Hvilken mærkelig Evne maa dog han have haft, der kan samle alle i én Beundring — i én Hengivenhed!

I Hofteatersæsonen kunde hans Venner forresten slet ikke kende ham igen.

Naar efter Forestillingerne Smørrebrødet var spist og Punschen kommen paa Bordet, og Dansen gik paa Scenen, saa det fik flyttet sig, det ærværdige Støv, var den, der førte an, Michael Wiehe selv: den drømmende, afmaalte, tause Michael var det, der dansede kaadest og lo som gladest — og helst med »Lumbye«.

Saa under Skænken og Dansen gav han hende mange Raad og Formaninger — som ogsaa Madam Nielsen, naar hun kom i Kulisserne, hvor hun gik ud og ind og raadede og hjalp.

De to — Wiehe og Anna Nielsen — er, saa mærkeligt det lyder, dem, der har været Julie Hansens bedste Læremestre, og som troede mest paa hendes Fremtid . . .

Siden har naturligvis Ensemblet langsomt slebet og rundet. Dets Vane former umærkeligt men sikkert.

I et mangeaarigt Ensemble gaar det som i et Hjem: det faar sin egen Tone, de egne Udtryk, sin egen Stemmestyrke.

Det danner sin egen Form, hvori vi mest er os selv, lettest bliver sande, nemmest faar sagt, hvad der ligger os dybest paa Hjerte.

Til den Folketeatrets Form og Tone er Julie Hansen vokset fast. Man saa' det bedst den Gang, hun i et Øjebliks Mismod vilde flytte. Hun var ude paa Kasino ikke blevet nogen ringere men — Hjemligheden var gaaet af hende. Hun gik og var morsom i fremmede Stuer og meget snart — »vendte hun hjem«.

Siden er hun blevet paa Nørre-Gade, og hun bør altid blive der.

Der har hun ogsaa skabt en lille Række af Roller, som Publikum maaske mindre husker, fordi de mestendels er saa smaa og saa ganske stilfærdige — og som dog ganske sikkert rummer saa meget af Julie Hansen selv.

Det er saadan Roller som den gamle Husbestyrerinde i »Vaisenhusbarnet« eller »Fruen« i »Synderinden« eller en og anden god gammel Portnerkone fra Folkekomedien, som bringer Helten Mad, naar han sulter; hjælpsomme, godmodige, gamle Sjæle, der græder deres Taarer over Elendigheden og deler med den — saalænge de kan.

Det er ægte Lumbyeske Egenskaber, Julie Hansen bramfrit lukker inde i saadan en lille Rolle . . .

Men har Portnerkonen faaet den Sultne mættet og er ude igjen — paa sin Trappe, saa er ogsaa Taarerne tørrede, og det gode Humør, det er der igen. Og ingen kan, derude paa Afsatsen, saa lystent spørge og saa maabende erfare som hun . . . . .

Lad mig kun tilføje ét:

Vi talte om, at hos Julie Hansens Borgerfrue Væsnets Raphed var kun Skalkeskjul for Karakterens hemmelige Svaghed.

Denne Modsætning er hendes Kunsts Lykke og dens bestandige Fornyelse. Den er det, der skænker Spil og Farve til Fremstillingen, og her ligger dette store Talents skjulte Skat.

— — —

Disse Par Ord er hverken nogen Kritik eller et Portræt. »Da capo« har jo paa en Maade sit Udspring fra Folketeatret. Og derfor vidste jeg ikke bedre for dens første Aar end at bringe en beskeden Kompliment — til Fruen i Huset.

Herman Bang.

Lidt fra en gammel Mappe
(Theater-Minder)

ved

Otto Zinck.

Den 29de October 1867 var det 50 Aar siden, Hofballetmester Bournonville første Gang som Barn betraadte d. kgl. Theaters Scene. Der var i den Anledning af alle Theatrets Kunstnere, Kunstnerinder og Funktionairer, arrangeret en vellykket og animeret Fest for ham, som blev afholdt i Hr. Solodandser Brodersens store private Lejlighed (Landmandsbankens Gaard v. Kanalen), noget der særlig bidrog til at give det Hele et vist hyggeligt Familiepræg. — Ved den Lejlighed blev blandt andre Sange af J. L. Høedt, H. P. Holst o. fl. nedenstaaende afsungen.

Mel.: Barcarole af L'Elisire d'amore (Jo son ricco osv.)

Om vor Helt vi alt har sunget;
Vidt hans Ros i Verden foer,
Han sin Tryllestav har svunget
Dybt i Syd og højt i Nord.
Men hans Hjem, det gamle, smukke,
Vil vi vie dette Glas.
Thi hans Slot staaer, som hans Vugge,
Paa den danske Skueplads.

Og om den vi her vil sige
Alt det Bedste, vi formaae;
Hvis den sank — saa lad den stige!
Hvis den vakler — gid den staae!
Blæs Du Gud, som Scenen værner,
Fra dens Himmel hver en Sky!
Hold i Glands de gamle Stjerner
Og gjør Plads dog for de nye!

Er der dem, som gaaer og gnave
Om, at Drømmen er forbi,
Dem, som rydde vil din Have
For at plante Kaal deri,
Send en Satyrflok, som sparker
Dem med Bukkefod paa Dør!
Giv dem Kaal paa deres Marker,
Men lad Kunst groe her som før!

Husk Din Have her er lille,
Og pas godt paa hvert et Bed!
Pluk det Visne, kap det Vilde,
Men lad Blomsten staae i Fred!
Dine Roser, dine Lilier
Skjænk en lang og deilig Mai!
Lad de fyrretyve Villier
Ei gaae hver sin egen Vei!

Skaf et Publikum som gjerne
Følger Muserne paa Tog,
Og en Kritikus med Hjerne
Som dog ej er altfor klog!
Der er dem, som er saa grumme,
Grumme svære at forstaae;
O Apol! gjør dem lidt dumme,
At vi Smaafolk kan dem naae!

Giv os Digtere som træde
Kraftigt i de Gamles Spor,
Som vi følge kan med Glæde,
Naar de føre os i Chor!
Aandens Vinger, Viddets Landse
Og et Huus som er tilpas,
Og en Hær af friske Krandse
Skjænk den danske Skueplads!

Ved Opførelsen af »Don Juan« paa det kgl. Theater d. 28. Mai 1864, netop 25-Aarsdagen, efter at Kgl. Kammersanger Chr. Hansen sang »Don Juans« Parti 1ste Gang, overrakte 5 af hans Venner, Skuespillerne Gundersen, Theodor Liebe, Peter Schram, Otto Zinck og Soufleur Boje ham paa hans Paaklædningsværelse, kort før Forestillingens Begyndelse, en Pokal med indsleben Indskrift, ledsaget af nedenstaaende lille Epistel. Pokalen blev indviet samme Aften paa Scenen i sidste Act.

Til kongelig Skuespiller, Kammersanger Chr. Hansen, R. D. p. p.

(Hermed en Pakke).

d. 28de Mai 1864.

Kjære Christian!

Naar den lille Viser paa 7 Tallet staaer,
Og Foyerens Klokke af Berner[1]) røres, —
Naar Paulli[2]) Signalet af Martini[3]) faaer,
Mens selv han parat med Taktstokken staaer.
Og ikke en Lyd i Huset høres, —

---

[1]) Justitsraad, Theatersekretair og Regisseur.
[2]) Kapelmester.
[3]) En gammel Maskinmand, hvis Post var ved Fortæppet.

Naar Alle lytte, betagne og stille
Til de Mozartske Toner i Introductionen,
Saa er det min Ven! — Ja saa gaaer Ballonen!
Du kan ikke nægte det, selv om Du vilde,
Du befinder Dig næsten i Situationen,
Som, da Rollen første Gang Du skulde spille.
Tænk, det er nu fem og tyve Aar siden! —
Du bærer ei Spor af Aarenes Tryk,
Paa det nær, at Du bærer Paryk, —
Naa Herre Gud, — den er grumme liden!
Som sagt, naar i Aften Du paaklædt staaer,
Som Don Juan i din fulde Glorie,
Er Du dog lidt løjerlig, Pulsen gaaer,
Og jeg vædder, Du faar, paa et hængende Haar,
Den samme Fornemmelse, samme Historie,
Præcise som En, der skal debutere! —
Men Vi, dine Venner, vi skal dig curere!

I denne Pokal af sleben Krystal,
Som her paa Bordet staaer for dit Øje,
Er nedlagt en Kraft, hvorfor Alt maa sig bøje.
Lad den bedste Vin, Du har, komme frem,
Eller Toddy — det tages ikke saa nøje —
Helst den Vi pleie at faa i dit Hjem. —
Fyld Glasset dermed, stik det ud til Bunden,
Saa er strax din Benauelse overvunden.
Du glemmer al Verdens Calamiteter,
Men aldrig Boje, Gunder, Theodor, Zinck og din Peter!

Hos Høedt.

En Theatererindring.

Det var en Rolle i et lille, tarveligt Intrigestykke, Professor Høedt havde tilbudt at læse med mig.

Stykket husker jeg, ærlig talt, ikke mere, men Rollen var temmelig abnorm og vistnok temmelig unaturlig, heller ikke ganske taknemmelig og var i et hvert Fald bleven refuseret af en af de ældre Skuespillere ved Theatret.

Høedt havde saa foreslaaet mig til at spille den, og samtidigt sagt til Direktør Watt, at han var villig til at læse den med mig.

Høedt interesserede sig den Gang meget for Folketheatret. Han var ofte til Stede ved Prøverne, og undertiden paatog han sig ogsaa at sætte et Stykke fuldstændig i Scene. Jeg kendte ham forøvrigt grumme lidt personligt. Han havde et Par Gange, efter at jeg havde spillet en Rolle, henvendt nogle Ord til mig, og en Gang havde han udspurgt mig om mine private Forhold, om hvad jeg tidligere havde taget mig for o. s. v., og var derpaa gaaet over til at tale om en bestemt Rolle, jeg havde udført. Jeg havde nok Følelsen af, at han havde lagt Mærke til mig, men meget overrasket blev jeg alligevel, da Watt kom og meddelte mig, at Professor Høedt vilde hjælpe mig med Rollen.

Det var et raakoldt, taaget Efteraarsvejr med ruskagtige Byger, den Dag jeg første Gang kom op til Høedt. Hans Moder lukkede mig op. Jeg spurgte efter Professoren. »Jo, Frederik kommer straks!« sagde hun med stærk sjællandsk Dialekt. Hun førte mig ind i Stuen og underholdt mig et Kvarters Tid, meget veltalende, med forskælligt Bynyt; hvad det var, hørte jeg neppe. Endelig kom Høedt, varm og opkørt af Vejret. Vi kom ind i hans Værelse, Flippen blev knappet af, og han satte sig ved Skrivebordet. Han sagde ikke noget. Jeg kom med en aandrig Bemærkning om det slette Vejr. Høedt fandt Vejret udmærket; han havde været en lang Tur, sagde

han. Jeg sagde noget andet — Himlen maa vide, hvad det var, — jeg var slet ikke hyggelig til Mode, da jeg tydelig saa, at Høedt ikke var i godt Humør; han var stadig af den modsatte Mening som jeg; jeg blev tavs.

»Naa, lad os saa engang se paa Rollen,« sagde han. Han blev ganske rolig siddende ved Skrivebordet og læste Stikreplikkerne op af min Rolle, medens han meget ihærdigt bearbejdede en Sodavandsprop med sin Lommekniv. Uden at afbryde lod han mig spille Rollen til Ende. Da jeg var færdig, sad han nogle Sekunder og saa paa mig.

»Nej det er ikke godt« sagde han skarpt og isnende, »det er — — nej lad mig engang høre, hvorledes De har tænkt Dem Rollen; kom her hen, sæt Dem ned og lad os tale om den; lad mig faa en Karakteristik af Manden, De skal spille.«

Jeg udviklede min Opfattelse af Rollen, stadig accompagneret af den hvinende Lyd af Knivens Arbejden i Proppen. »Ja, det er rigtigt, men det er jo slet ikke det, De spiller; jeg ser stadig Dem selv, ikke den gamle General; det er ham, vi skal have, — sig mig, kan De huske — — — —?« han nævnede Navnet paa en bekendt, original, gammel Militær. Jeg kunde dunkelt huske ham fra mine Drengeaar. »Ja, der har De ham, hold fast paa ham og paa, hvad De selv har sagt om Rollen, og lad os saa se engang endnu.«

Jeg mærkede nu, at hans onde Lune begyndte at forsvinde. Vi tog atter fat paa Rollen, men nu afbrød

han mig hurtigt: »Nej, nej det duer ikke! Nej, gaa hjem og tænk over det, læs og sov paa det, og kom saa herop imorgen.«

Det gjorde jeg, men med omtrent samme Resultat. I et hvert Fald var Høedt ikke tilfreds med mig. Ofte afbrød han mig med: »Nej nu falder De ud af det«, og en Gang kom det fra ham, skarpt og bidende: »Jeg synes dog, efter hvad jeg kender til Dem, at De er et fornuftigt og dannet Menneske, — men hvad er det nu for noget. De gør?«

Han vedblev at rette mig, ikke de enkelte Replikker, men han appelerede stadig til min egen Opfattelse, som jeg havde fremsat for ham, og viste, hvorledes min Fremstilling ikke svarede til den.

Jeg maatte gentage og atter gentage enkelte Replikker, vist over en Snes Gange, indtil han endelig fik dem, som han vilde have dem, saa gik vi videre, men saa kunde det let hænde, at jeg ved en Gentagelse af en Replik, som jeg en Gang havde faaet i den Form, den skulde have, ikke nøjagtig huskede denne Form; saa blev Høedt utaalmodig og kunde komme med meget stærke og meget saarende Bemærkninger. Undervisningstimerne hos ham var ikke behagelige, men man lærte noget, og endnu mere end af Timerne lærte man af Høedts Samtale bag efter.

Naar Rollen havde faaet, hvad han ansaa for nødvendigt for den Dag, førte han Samtalen hen paa et eller andet Emne, der altid drejede sig om Skuespilkunst, eller i et hvert Fald om Theatret. Han var da en hel anden

end i »Timen«, og han kunde ofte sidde meget længe og samtale eller maaske rettere tale ene, — det var nemlig som oftest ham, der førte Ordet, — og naar han var i det Humør, holdt han meget af at tale, dog interesserede det ham ogsaa at høre éns Opfattelse af forskællige Ting, og gav den saa enten sit Bifald, eller paaviste, hvad der efter hans Mening var forkert.

Hans Meninger blev ofte fremsat i en paradoxal og bizar Form, som maaske heller ikke altid var fri for at være søgt, men de var klare og skarpe og altid belærende.

Han kunde ogsaa »tale sig varm«, naar han kom ind paa et Emne, der interesserede ham særligt. En Dag, jeg var hos ham, kom vi saaledes til at tale om flere Shakespeareske Roller og blandt disse om Shylock. I Samtalens Løb fik han fat i Shakespeare for af Bogen at kommentere sine Meninger, og han lod sig efterhaanden betage af sin egen Udvikling af Rollens Karaktér, og halvt læste, halvt spillede han flere Replikker. Det forekom mig, at han samtidig med, at han karakteriserede Jøden, tillige lagde stærk Vægt paa det myndige, staalsatte i Karakteren. Selvfølgelig er det umuligt af enkelte, spredte Replikker, som endda kun løst antydedes, medens han sad og legede med en Papirkniv, at faa noget bestemt Indtryk af, hvorledes han vilde have spillet Rollen, men et Sted har bidt sig fast i min Hukommelse.

Det var i Retsscenen, hvor Portia opfordrer Shylock til at sørge for en Feltskær til Antonio, for at han ikke skal forbløde sig, og Shylock siger:

Er det saaledes nævnet i Beviset?

Portia.

Det staar der ikke just; men hvad gør det?
det var dog godt at gøre det af Medynk.

Shylock.

Jeg ser det ikke; det staar ikke skrevet.

Skønt denne sidste Replik blev sagt, jeg kunde næsten fristes til at sige løst henkastet, næsten tonløst, syntes jeg i det Øjeblik at se Shylock lyslevende for mig; en saadan diabolisk Triumf, en saadan Sikkerhed, en saadan salig Nyden af sin Hævn forstod Høedt at lægge i disse faa, med dæmpet Stemme fremsagte Ord. Saa kom Romeo paa Tale.

Høedt mente, at Romeo ikke hos os blev spillet rigtigt.

»Romeo er ingen Præst«, sagde han, »ikke det mindste salvelsesfuld, han er egenlig noget af en Laban, saadan en, der gaar paa Kasino-Maskerade.« I Begyndelsen havde jeg indskudt en eller anden Bemærkning, men efterhaanden blev jeg helt tavs, Høedt talte alene. Saa standsede han pludselig, saa et Øjeblik paa mig, og endte saa med: »Ja De skal ikke bryde Dem om, at jeg forstaar Shakespeare bedre end De; det kommer nok; jeg er jo noget ældre, og jeg har vel ogsaa givet mig mere af med ham, end De.« —

Jeg var hos ham en fire eller fem Gange, men megen Opmuntring fik jeg ikke, og selv synes jeg ikke, at det

hjalp synderligt. Det var derfor ikke i den gladeste Stemning, at jeg paa selve Forestillingsdagen om Morgenen gik op til Høedt, for at spille Rollen for ham for sidste Gang.

Den Dag fik jeg Lov til at spille den til Ende uden Afbrydelse. Da jeg var færdig sagde Høedt: »Ja se nu kommer den, det var noget andet.«

Jeg blev meget forbavset, da jeg, som sagt, ikke selv havde nogen Følelse af, at min Fremstilling var blevet synderlig bedre. Jeg spurgte Høedt, om han kom over paa Generalprøven, som skulde holdes samme Formiddag.

»Nej det behøves ikke«, svarede han, »spil bare som De nu har spillet for mig, saa er der Intet i Vejen.«

Forestillingen kom. Inden Stykket begyndte, saa jeg ud gjennem Fortæppet for at se, om Høedt var paa sin Plads.

Han havde en bestemt Plads i Theatret; nej, der var Ingen! Det forbavsede mig lidt, men i Grunden var jeg meget fornøjet over det. Stykket spilledes til Ende, og egenlig vidste jeg ikke, om jeg var købt eller solgt. Rollen var ikke af den Beskaffenhed, at den gav Anled til lydelige Bifaldsyttringer fra Publikums Side. Idet jeg gik ud fra Scenen efter Stykkets Slutning, stod Høedt pludselig for mig. »Kan De se, det gik,« sagde han smilende, »og det gik oven i Købet godt.« Jeg blev meget forbavet over at se ham, og samtidig med, at jeg yttrede min Glæde over, at han var fornøjet med mig,

tilføjede jeg: »Jeg troede ikke, at Professoren var her, — jeg saa Deres Plads stod tom.«

»Ja«, sagde han og lo. »Jeg var heller ikke dernede, — nej jeg vilde ikke forstyrre Dem; jeg stod oppe bagved i en af Parketlogerne.«

Benj. Pedersen.

Dansk Theaterkunst i 1887—88.

De kjøbenhavnske Theatres finansielle Udbytte i sidste Theateraar kan i kort Begreb angives saaledes: det kongelige Theater sluttede med en Underballance af 106,568 Kr., hvortil egentligt bør lægges det budgetterede Statstilskud, 59,500 Kr. stort, saaledes at Udgifterne altsaa overskred Indtægterne med 166,068 Kr.; hvad Privattheatrene angaar, maatte de tos Direktører stanse deres Betalinger, og kun den tredje stod Sæsonen igjennem, maaske navnligt takket være den noksom bekendte Pølse-Udpibnings-Episode.

Medens Skibbruddet saaledes var fælles for Statstheatret og for Privattheatrene, mon da ogsaa de tilgrundliggende Aarsager var de samme eller dog beslægtede?

Ved det kongelige Theater maa Grunden utvivlsomt søges i Sammenkædningen af Skuespil, Opera og Ballet til samme Scene, thi, trods Operaens Forestillings-Gennemsnits-Indtægt har været adskilligt større, nemlig c. 800 Kr., end Skuespillets, ja trods endog Operaens og Ballettens Gjennemsnitsindtægt har været noget større, nemlig c. 150 Kr., end Skuespillets, er Udgifterne til disse to Kunstgrene utvivlsomt saa meget større end Skuespillets, at Theatret sikkert maatte kunne bære sig, om Skuespillet raadede ene i sit Hus, om det

ikke havde en Klods om hvert Ben, Operaen om det højre og Balletten om det venstre. Theatrets Aarsberetning, der nøjagtigt specificerer Indtægterne efter de tre Kunstgrene, burde ogsaa anvende denne Inddeling paa Udgifterne, men selv uden saadanne nøjagtige Tal kan enhver sige sig selv, at Skuespillets Udgifter er meget mindre end baade Operaens og Ballettens.

Medens det kongelige Theater har den fyldte Statskasse i Baghaanden og saaledes altid kan faa Underballancen dækket, gælder det Livet for Privattheatrene at faa Vægtskaalen til at vippe ned paa Indtægtssiden. Af denne Grund har Direktørerne i de senere Aar med en stundesløs Rastløshed søgt »Kassestykket«, sommetider er det virkelig lykkedes dem at slumpe til et indbringende Tilløbsstykke, men ofte har de udgivet mange Penge til Udstyr o. s. v., uden at faa disse tilbage med Rente, ja undertiden har Indtægterne end ikke dækket Udgifterne.

Med Hensyn til Repertoire er Privattheatrene uheldigt stillede; det gamle danske Repertoire ligger stavnsbundet under det kongelige Theaters Privilegium, og den levende dramatiske Produktion flyder nu saa sparsomt, at det kongelige Theater uden Besvær kunde spille, hvad der var værd at spille. Noget bliver der dog altid liggende uspillet, og dette er derfor ikke daarligt, saaledes henligger sidste Aars interessanteste Skuespil, Edv. Brandes's »Overmagt«, endnu uspillet paa dansk Scene, medens det længst er opført i Sverige, og af norske og svenske Stykker findes der mange gode, der ikke har været fremme paa dansk Scene. Denne Omstændighed er tidt foreholdt vore Privattheatres Direktører, og de har ogsaa nogle Gange med afgjort kunstnerisk Held gjort Strejftog til disse Egne, men pekuniært betaler disse Stykker sig nok ikke, og dette er helt rimeligt. Partihensyn holder mange borte, andre afgør paa Forhaand, at Udførelsen bliver uden Inter-

esse og bliver af misforstaaet Fornemhed ogsaa borte, og Privattheatrenes store Publikum, der kræver stærke Optrin, bliver borte fra de moderne stilfærdige Interiørskuespil, intet Under derfor, at Direktørerne mageligt kan styre deres Begærlighed efter moderne Stykker.

Derimod løber deres Tænder stadigt i Vand efter det kongelige Theaters Arkivskatte og med Rette, thi hver Gang et af disse gamle nationale Stykker er gaaet over en Privattheaterscene, har vedkommende Theater faaet baade pekuniært og kunstnerisk Udbytte. Fra det Theateraar, hvorover nærværende Artikel giver en kort Oversigt, findes saaledes Frigivelsen af »Jeppe paa Bjærget«; Folketheatret havde til Hovedrollen en gammel Akademikus, som Hr. *Zinck*, der med stor Omhu og Pietet gengav den traditionelle Jeppe med alle de mange Smaatræk, der paa den danske Skueplads kan føres mindst 100 Aar tilbage i Tiden, og som maaske er adskilligt ældre.

I vore klassiske Lystspil og Komedier, i Holberg, Heibergs, Hertzs Stykker, synes altsaa Helseboden for Privattheatrene at ligge, men det kongelige Theater gemmer disse Stykker bag Laas og Slaa, det ikke alene ikke spiller dem selv, men det forbyder ogsaa andre at spille dem. Som Gnieren gemmer sine Penge paa Kistebunden, saaledes gemmer det kgl. Theater den danske dramatiske Literatur i Arkivet. Gang efter Gang tæller den gærrige sine Penge, hans Øjne frydes ved Guldets lokkende Glans, og han lukker omhyggeligt til, at ingen skal se hvilke Rigdomme, han ejer. Saa gaar det og det kgl. Theater, det mønstrer ogsaa i Tysthed sin Skat, det ser om alle de enkelte Klenodier, hvoraf Skatten bestaar, ligger urørte og usete i det stille Arkiv, dér hvor alle Danmarks store dramatiske Forfattere sover.

Mærkeligt er det, at det kongelige Theater ikke indser, at det selv kunde have Gavn og Glæde af det klassiske Repertoires Frigjørelse; hvor langt hurtigere vilde ikke en Skuespiller, i hvis Lod det faldt at stige fra Privattheatrenes Scener til den nationale Hovedscene, finde sig til rette dér, naar han før langt tiere end nu havde haft Lejlighed til at prøve sine Kræfter i det klassiske Repertoire? Nu er dette ham noget nær et *terra incognita,* han maa begynde helt forfra, maa næsten gaa i Skole igen, thi hver Forfatter kræver forskellig Spillemaade, forskelligt Tempo, forskellig Tone, o. s. v., alt dette skal læres, derfor varer det altid, om det overhovedet sker, nogen Tid, inden en Skuespiller, der fra Privattheatrene kommer til det kongelige, slaar igjennem i det klassiske Repertoire.

Det kongelige Theater vil sagtens ved denne stædige Staaen-fast paa Privilegiet hævde sin Første-Rang blandt de kjøbenhavnske Theatre, men denne Rang var langt ærefuldere, om den var erhvervet gjennem Kappestrid med jævnstillede Modstandere end som nu, da den, takket være en muldnet Lap Papir, er et nedarvet Fortrin. Da vort Land i Sommer fejrede Mindefesten for Stavnsbaandets Løsning, ydede det kgl. Theater ogsaa sin Skærv uden at blinke ved den hardt ad latterlige Belysning, der herved faldt tilbage paa Theatrets egen Overholdelse af Privilegiet. Lad os tænke det rent umulige Tilfælde, at der et Steds her i vort Land boede en Herremand, hvis Slægt, ene af hele Standen, havde beholdt sine Stavnsbaandsrettigheder uanfægtede op til Mindefestens Dag. Mon han ikke var kommen til at staa i en temmelig latterlig Belysning, om han begejstret havde givet sig til at holde Fest for Frigørelsens Værk? Men hvad andet var det Theatret gjorde i Sommer? Det er jo nemlig netop en saadan Herremand, der har forstaaet at hævde helt og fuldt Haand- og Halsretten over sine vornede Bønder:

de dramatiske Forfattere. Først den Dag, det kongelige Theater af egen fri Vilje sønderbryder dette Privilegium, først da fejrer det paa rette Maade Fest for den betydningsfulde Gærning, der gjordes her i Landet for 100 Aar siden. Gid den Dag maatte oprinde snarligen!

* * *

Har Aaret 1887—88 bragt Danmark nogen ny dramatisk Forfatter eller nogen ny Skuespiller af Værd eller har nogen af vore Forfattere eller Skuespillere vist ny Sider af deres Talent. Besvarelsen af disse Spørgsmaal vil et hurtigt Tilbageblik paa Aarets Begivenheder paa Theatrenes Felt bedst og sikrest give.

Det kongelige Theater aabnede sin Virksomhed med »Nuancer« af Hr. *Iver Iversen,* som tidligere var optraadt som Forfatter, men hans lille Stykke gav ingen Løfter i dramatisk Retning. Efter en anonym Komedie »Hannibals Ungdomsbedrifter«, hvis spirende Lune bedrøveligt nok var sammenvævet med sentimental Følsomhed, fulgte Hr. *Holger Drachmanns* polemiske Melodrama »Efter Syndefaldet», hvis mange Roman-Tildragelser tværtimod hans egen kunstneriske Kathekismus tilsigtede Gysen og Rædsel, men som manglede Kraft og Fart til at fremkalde disse. Opførelsen fik endel dramatisk Interesse ved Hr. *Olaf Poulsens* kunstneriske Spil som den gamle Aagerkarl; naar hans Gamle Ekdal i »Vildanden« undtages, har han ingensinde før holdt en alvorlig Rolle saa fast indenfor den engang planlagte Ramme.

»Efter Syndefaldet« blev ligesaa lidt som »Hannibals Ungdomsbedrifter« noget Tilløbsstykke, dette naaede Theatret først at faa i den ellevte Time i *Hostrups* »Under Snefog«. Stykket viste ikke Hostrup fra nogen ny Side, men hans

ualmindelige Ævne til at skrive naturlige Replikker gav Stykket en Flugt, der lod en Del udtraadte Vittigheder glide ned, og Hovedstemningens hjemlige, lidt grundtvigianske Hyggelighed kastede forsonende Dække over en Sidehandlings Gøren-Løjer med Sindssygens snigende Gift. Størst Betydning for den dramatiske Kunst fik Stykket gennem Fru *Blochs* Spil; denne Skuespillerinde, der allerede i »Efter Syndefaldet« havde vist ualmindelig Sikkerhed i sin Form, aabenbarede sig her som fuldgyldig Repræsentant for en ny Generation blandt Danmarks unge Piger, mindre følsom, mere logisk end den, vi var vante til at se paa Scenen. Medens denne hørte til en Tid, der satte yndelig Kvindelighed som Idealet, sæt ter den Generation, Fru Blochs Mathilde Skjolborg repræsenterer, karakterstærk Dygtighed over Ynden ogsaa hos Kvinden. Sent paa Sæsonen opførte Theatret *Molbechs* »Dante«, en Menneskealder for silde, og Udførelsen raadede ikke over nogen moderne Fornyelse.

Desuden har det kgl. Theater opført „Et Stridspunkt« af Fru *Emma Gad*; dette Stykke strejfede ind paa dansk Selskabsliv, men de Repræsentanter, det fremstillede, var for meget Overflade, mest levende var den frejdige, livsfrodige Tjenestepigeskikkelse. Naar til de ovennævnte 6 Nyheder føjes »Et Middagsselskab« og Hr. Drachmanns »Festspil« til Stavnsbaandsforestillingen, begge fra Juni Maaned, bliver Resultatet, at Theatret ialt har opført 8 danske Nyheder.

Af norske og svenske Forfattere har kun *Alexander Kielland* faaet Foretræde paa den danske Scene med sit stærkt farceagtige Lystspil »Bettys Formynder«.

Af betydelige Debuter har det kongelige Theater ingen at opvise, men dets Skuespillere og Skuespillerinder har vidst at hævde deres tidligere vundne Plads: Hr. *Emil Poulsen* har saaledes med god Kunst fornyet Arnolphe i »Fruentimmerskolen«. Af de yngre har foruden Fru Bloch Fru *Emma Nielsen*,

Hr. *Mantzius* og Hr. *Poul Nielsen* været jævnlig i Ilden, sikre Talenter er de alle; mon det ikke var Umagen værd at prøve Fru Emma Nielsen i Pernilleroller, et Fag, der trænger svært til ungt Blod. Endnu maa Hr. *Zangenberg* nævnes for den til Fanatisme grænsende Energi, hvormed han i »Cymbeline« gik op i sin Rolles Ord.

Aarets vigtigste Begivenhed paa Privattheatrene, Folketheatrets Opførelse af »Jeppe paa Bjærget«, er alt omtalt ovenfor; det samlede Antal danske Nyheder paa alle tre Privattheatre bliver, naar alt tages med, 9 mod det kongelige Theaters 8. Folketheatret møder saaledes med foruden et Lejlighedsspil »De Gamle«, kun to danske Stykker, begge Folkekomedier, hvis Sceneheld stod i omvendt Forhold til deres Værd. Det ene, »En Skærsild«, der gav Hr. *Benjamin Pedersen* Lejlighed til en energisk Karakterstudie af en fra Fødslen med Vanviddet mærket Mand, naaede kun 4 Opførelser, det andet »Den anden April«, naaede tæt op til halvhundrede Opførelser; ret mærkeligt er det at betænke, at det samme Publikum, der jublede, naar Kanonerne dundrede i »2den April«, betoges af saa heftig en Uhygge ved det blotte Syn af en lille Revolver i »En Skærsild«, at det lod Huset staa tomt. Foruden disse danske Nyheder bragte Folketheatret en svensk Farce »Svigerfar«, men saa sent paa Aaret, at Folk heller tog i Skoven, end gik i Theatret.

Af de oversatte, lokaliserede Stykker maa »Alt for Damerne« lige nævnes paa Grund af den Allarm, Pølse-Episoden tændte i danske Underofficerers Barm; det hele var en Myg, som blæstes op til en Elefant.

Dagmartheatret har blandt sine Nyheder 4 danske og 2 norske Stykker, de sidste, »Rosmersholm« og »En Hanske« vedkommer os ikke her, da deres Opførelse kun muliggjordes ved en indkaldt svensk Skuespillers Hjælp. Af de danske var

de to »Fra 48«, Provinsernes »Landsoldat«, og en Proverbe-ympe »Hun vil ikke gifte sig«, alt trykte og andet Steds spillede før Dagmartheatret bragte dem frem, tilbage bliver altsaa to virkelige Nyheder, der begge var Dramatiseringer. Det første »Landmandsliv« kan paa Grund af sin tyske Afstamning kun knebent faa dansk Indfødsret, men for dansk Theaterkunst havde det dog af dem alle fire størst Interesse, fordi Hr. *Vilh. Wiehe* deri for første Gang ret fik Autoritet overfor Publikum; senere hen paa Aaret viste hans Sannæs i »En Fallit«, at vil han blot beherske sin springske Uro i Tale og Gestus, kan han yde god Kunst.

Det andet danske Stykke »Marstals Plads« pegede paa den dramatiske Skat, der ligger ubrugt hen i vore indenlandske Forhold mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, men dets Forfattere havde ladet sig nøje med at sammenskrive et gammeldags Melodrama; anderledes Skuespillerne, mange af disse gav gode Arbejdertyper, særlig Hr. *Adolph Jensens* Folketaler vil mindes.

Kasino har i Aaret opført 2 danske Stykker: en anonym Ubetydelighed »Bag Plankeværket« og Hr. *Kjerulfs* Operette »Kejserens ny Klæder«, fremdeles havde det den Ære at opføre *Strindbergs* mægtige Nutidstragedie »Faderen«, og det gennemgaaende gode Spil heri viste for enhver, der vil lukke Øjnene op, at virkelige Digterværker bærer Skuespillerne til deres Ævners yderste Grænse.

Privattheatrenes Skuespillere og Skuespillerinder har, som det kongelige Theaters, vidst at hævde deres tidligere vundne Plads, en og anden har som Hr. *Schwanenflügel* med sin sympathetiske Forlegenhed begyndt at skyde til Vejrs.

Som det vil ses af ovenstaaende Enkeltheder har Aaret 1887—88 stadfæstet den gamle Sætning: danske Skuespil er den bedste Jordbund for Udfoldelsen af danske Skuespilleres Talent, hvortil ogsaa det tyske Gæstespil i Juli Maaned føjede

sit indirekte Bevis. Først da Kainz, Truppens mest udprægede Individualitet, fik Schillers svulmende Pathos paa Tungen, rev han fuldt ud med, og paa den anden Side hvor lidet vidste Engels, Truppens største Skuespiller, hvorledes en norsk Amtmand (i Bjørnsons »De Nygifte«) skulde se ud medens han præcist kendte sine Landsmænd, baade Løjtnanter og Tjenere, Gamle og Unge.

Erfaringerne fra Gæstespillet forener sig altsaa med vore hjemligt indhøstede, og Resultatet bliver: Danske Theatre skal først og fremmest spille danske Stykker, i anden og tredje Række norske og svenske og allersidst et virkeligt Udvalg af de egentlig udenlandske.

Arthur Aumont.